

Tillsyn av regeltillämpningen på Stockholms universitet

Tillsyn av regeltillämpningen på Stockholms universitet

Rapport 2020:06

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Carl Braunerhielm, Tanja Lindqvist och Anna Verené

Diarienummer: 32-00585-19

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	10
Tillgodoräknande	11
Bakgrund.....	11
Underlaget från lärosätet.....	11
Lärosätets svar.....	12
Universitetskanslersämbetets bedömning	13
Studentinflytande	17
Bakgrund.....	17
Underlaget från lärosätet.....	17
Lärosätets svar.....	18
Universitetskanslersämbetets bedömning	23
Kurs- och utbildningsplaner.....	28
Bakgrund.....	28
Underlaget från lärosätet.....	29
Lärosätets svar.....	29
Universitetskanslersämbetets bedömning	34
Kursvärderingar	40
Bakgrund.....	40
Underlaget från lärosätet.....	40
Lärosätets svar.....	42
Universitetskanslersämbetets bedömning	46
Anställning av personal	54
Bakgrund.....	54
Underlaget från lärosätet.....	55
Lärosätets svar.....	56
Universitetskanslersämbetets bedömning	58
Överklagande och klagomål.....	65
Bakgrund.....	65
Underlaget från lärosätet.....	66
Lärosätets svar.....	67
Universitetskanslersämbetets bedömning	69
Bisysslor	74
Bakgrund.....	74
Underlaget från lärosätet.....	75

Lärosätets svar.....	75
Universitetskanslersämbetets bedömning	76
Oredlighet i forskning	79
Bakgrund.....	79
Underlaget från lärosätet.....	79
Lärosätets svar.....	80
Universitetskanslersämbetets bedömning	80

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätesgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor och oredlighet i forskning.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur universitetet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Universitetet har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande, som i vissa hänseenden avviker från gällande rätt.

UKÄ:s granskning visar att universitetet i flera fall inte uppfyller gällande krav på motivering av beslut. UKÄ noterar även att universitetet i tre fall inte har bifogat överklagandehänvisningar när beslut om tillgodoräknande gått den sökande emot och hänvisning skulle ha lämnats. Granskningen visar också att handläggningstiden i ett fall inte gått att avgöra och att den framstår som för lång i ytterligare ett fall. De övriga 13 ärendena uppfyllde förvaltningslagens krav på snabb handläggning.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ bedömer att universitetet, ur ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa studentinflytande genom medverkan i beredande eller beslutande organ. Vad gäller studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut anser UKÄ att universitetet bör justera sina riktlinjer när det gäller rimlig tid för studentrepresentanter att yttra sig.

UKÄ har granskat 15 ärenden där beslut har fattats av en enda person. Av granskningen framgår att studentinflytande har skett i 12 av 15 ärenden. UKÄ har haft synpunkter på några av de ärenden där studentinflytande funnits. I ett av dessa ärenden har UKÄ ifrågasatt om information och samråd kan anses ha skett i god tid innan beslut. I tre ärenden har UKÄ bedömt att det inte framgår om information har lämnats och samråd har skett med studentrepresentanter i god tid före besluten.

Beträffande de tre ärenden där studentinflytande inte har skett har UKÄ bedömt att studentinflytande borde ha skett i ett av ärendena.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade kursplaner anger kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet. UKÄ anser att en av kursplanerna brister i tydlighet i fråga om examinationsform. Ämbetet konstaterar att de lokala reglerna i huvudsak följer SUHF:s rekommendationer i fråga om kurs- och utbildningsplaner och att de granskade kursplanerna i stort överensstämmer med de för universitetet lokala reglerna. UKÄ finner dock att de riktlinjer som finns på områdes- och fakultetsnivå i vissa fall avviker från vad som anges i lärosätets regler på central nivå. Vad gäller de granskade utbildningsplanerna konstaterar UKÄ att de innehåller det som krävs högskoleförordningens regler.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor före kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor före kursstart.

UKÄ konstaterar att universitetets regler inte överensstämmer med ämbetets ovan redovisade ställningstagande. UKÄ utgår därför från att universitetet beaktar vad ämbetet uttalat i frågan när universitetet ser över sina regler. Vad gäller stickproven konstaterar UKÄ att samtliga av

de granskade utbildningsplanerna och kursplanerna har fastställts eller reviderats i god tid innan utbildningen startade. UKÄ konstaterar att i de kurs- och utbildningsplaner som granskats anges när planerna började gälla.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

UKÄ konstaterar att universitetet har regler för att tillse att kursvärderingar genomförs och sammanställs. Ämbetet anser dock att reglerna bör förtydligas vad gäller hur studenterna informeras om resultat och eventuella beslut om åtgärder och hur dessa hålls tillgängliga för studenterna. Av stickproven framgår att det förekommer brister i efterlevnaden av högskoleförordningens bestämmelser om kursvärderingar.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga. Beträffande anställning genom kallelse har UKÄ granskat dokumenteringen av varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Universitetets anställningsordning har beslutats av styrelsen och finns tillgänglig på universitetets webbplats. Den innehåller korrekt information om jämställd representation och att lärosätet ska informera om lediga anställningar.

Stockholms universitet har riktlinjer avseende kallelseförfarandet som ligger i linje med uttalanden i förarbeten att kallelseförfarandet bör användas restriktivt.

Av stickprovsgranskningen framgår att universitetet har lämnat information om lediga anställningar och information om beslut om anställning i samtliga fall utom ett. UKÄ har inga synpunkter på detta. Vad gäller kravet på jämställd representation framgår att förslagsgruppen varit jämställd i tre av fem fall och att de sakkunniga varit jämställt representerade i samtliga fyra ärenden där sakkunnigbedömning varit aktuell.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bland annat att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

UKÄ konstaterar att universitetet har riktlinjer för hantering av överklaganden och rutiner för klagomål.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovvis granskat universitetets överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till överinstansen. UKÄ har ett antal synpunkter på innehållet i överklagandehänvisningarna i förhållande till förvaltningslagen. UKÄ noterar att mallarna för överklagandehänvisningar dock har uppdaterats. När det gäller tiden för överlämnande av ett överklagande bör denna i normalfallet inte överstiga en vecka. I flera av de granskade ärendena har överlämnandet av överklagandet överskridit denna tid.

Bisysslor

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. En lärare vid en högskola får dock vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan.

UKÄ konstaterar att universitetet har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Lärosätet har också ett system för att se till att de anställda har tagit del av regler om otillåtna bisysslor. UKÄ bedömer sammantaget att universitetet har förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor. Ämbetet konstaterar att universitetet också har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor.

UKÄ har granskat om 20 anställda vid högskolan har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna. Granskningen har omfattat bisyssloredovisningarna för år 2019. Av stickproven framgår att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i fem fall. I ett annat stickprov ifrågasätter UKÄ om det funnits ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma den aktuella bisysslan.

Oredlighet i forskning

En forskningshuvudman, till exempel ett statligt universitet eller högskolor, har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Frågor om oredlighet i forskning ska prövas av en särskild nämnd. Ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen.

UKÄ konstaterar att universitetet genom de styrdokument lärosätet lämnat in har regler som fastställer hur allvarliga avvikelser från god forskningssed respektive andra avvikelser från god forskningssed ska handläggas. Ämbetet bedömer att reglerna stämmer överens med lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt högskoleförordningen.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning, bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätesgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Stockholms universitet. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

UKÄ skickade den 11 december 2019 en remiss till universitetet. Underlaget från universitetet kom in den 12 februari 2020. UKÄ erbjöd också studentkårerna att lämna ett skriftligt underlag om universitetets tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkårerna har lämnat synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till universitetet för att ge universitetet möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Universitetet har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten. Ändamålsenliga erkännandeprocesser är beroende av

- att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europa-regionen
- samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bitt lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvis undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandeärenden. UKÄ har bitt lärosätet att

bifoga en lista över samtliga beslut i ärenden om tillgodoräknande som fattades under perioden 1 september–30 november 2019.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden från listan och bitt lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bitt lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat dokumenten *Regler och handläggningsordning för tillgodoräknande* (giltig från och med den 27 juni 2019 och tillsvidare, dnr SU FV-1.1.2-2005-19) samt *Stockholms universitets besluts- och delegationsordning* (giltig från och med den 19 december 2019 och tillsvidare, dnr SU FV-1.2.3-4153-19). Lärosätet har uppgett följande. Stockholms universitet har tidigare haft riktlinjer för hantering av tillgodoräknande i flera olika beslutsdokument och rutinbeskrivningar. Under 2019 togs ett samlat styrdokument fram, *Regler och handläggningsordning för tillgodoräknande*. Styrdokumentet omfattar nationella och lokala regler för tillgodoräknande inom utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Det hänvisar även till praxis enligt europeiska riktlinjer och vägledande beslut från bland annat Överklagandenämnden för högskolan. Dokumentet beskriver de olika stegen i handläggningen i syfte att uppnå en rättssäker och likvärdig hantering av tillgodoräknandeärenden vid Stockholms universitet. Som komplement till styrdokumentet har vissa institutioner tagit fram egna rutin- och processbeskrivningar för att kvalitetssäkra arbetet.

Beslutsrätten gällande tillgodoräknande är delegerad från rektor till områdesnämnderna och universitetsdirektören och framgår av *Stockholms universitets besluts- och delegationsordning*. Vidaredelegation av beslutsrätten inom områdena framgår av respektive områdes besluts- och delegationsordning. Oftast är beslut om tillgodoräknande vidaredelegerat till institutionernas studierektorer eller huvudområdesansvariga. Vidaredelegation från universitetsdirektören går till Studentavdelningen samt till chefen för områdeskansliet för humanvetenskap.

Information och utbildning om tillgodoräknande för medarbetare ges återkommande i samband med Ladokutbildningar och vid nätverksmöten för studievägledare och utbyteskoordinatorer. Gemensamma frågor om tillgodoräknande tas även upp vid fakulteternas studievägledar- och studierektorsmöten.

Det finns universitetsgemensamma mallar för både ansökan om och beslut om tillgodoräknanden med information om möjligheten att överklaga ett beslut. Mallarna kan användas av de institutioner och

sektioner som önskar det. Flertalet institutioner har också tagit fram egna ansökningsblanketter och beslutsmallar.

För närvarande pågår ett arbete för att utveckla en samordnad administration av tillgodoräknande på Stockholms universitet. Bland annat genomförs ett pilotarbete för att utvärdera möjligheten att ta emot ansökningar digitalt via en gemensam ingång, vilket ytterligare skulle stödja en likvärdig och förenklad hantering av tillgodoräknandeärenden.

Institutionerna informerar studenterna om rutiner, processer och blanketter för tillgodoräknande på sina respektive hemsidor. Generell information till studenter om tillgodoräknande finns på universitetets gemensamma hemsidor. För anställda som arbetar med tillgodoräknande finns information, mallar och stöddokument på medarbetarwebben.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ konstaterar att universitetet genom dokumentet *Regler och handläggningsordning för tillgodoräknande* har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande.

UKÄ noterar dock att det i universitetets handläggningsordning under rubriken 2.3 *Komplettering av ansökan* anges att "[e]n begäran om komplettering ska innehålla ett sista kompletteringsdatum och information om vad som sker i ärendet om komplettering inte inkommer, d.v.s. att ärendet kommer att avgöras utifrån de handlingar som inkommit." Av 20 § första stycket FL följer att om en framställning är ofullständig eller oklar ska en myndighet i första hand hjälpa den enskilde till rätta inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket FL. Enligt 20 § andra stycket FL får myndigheten besluta att förelägga den enskilde att avhjälpa en brist som finns kvar, om bristen medför att framställningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I ett sådant föreläggande ska det anges att följden av att föreläggandet inte följs kan bli att framställningen inte tas upp till prövning. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att universitetet kompletterar handläggningsordningen med fullständig information om de åtgärder som vidtas vid en ofullständig ansökan. Kompletteringen bör även innehålla en hänvisning till 20 § FL, vilket saknas i nuvarande text i handläggningsordningen.

UKÄ konstaterar också att det saknas hänvisning till FL på ett antal andra ställen, bland annat under rubrikerna 2.6 *Beslut* och 2.9 *Överklagande*.

UKÄ förutsätter att universitetet justerar dokumentet i enlighet med vad som anförts.

Stickprov

Stockholms universitet har uppgett att det inte funnits några handlingar i diariet för ett av de utvalda stickproven (SU-308-0481-19). Lärosätet har därför ersatt stickprovet med ett annat ärende som universitetet bifogat (SU-308-0639-19). UKÄ anser det anmärkningsvärt att handlingarna inte återfunnits.

UKÄ har granskat femton utvalda ärenden om tillgodoräknande. Nio av besluten innebar avslag på ansökan, fyra innebar delvis avslag och två var bifall.

UKÄ har noterat att diariekort inte bifogats tillsammans med två av stickproven (SU 314-3.2.6-0007-1982 och SU-304-0010-19). Det har inte i övrigt framkommit att de aktuella ärendena har registrerats. Mot den bakgrunden vill UKÄ påminna om följande. Handlingar som inte omfattas av sekretess behöver inte registreras. I stället kan handlingarna hållas ordnade på annat lämpligt sätt, exempelvis i pärmar. När myndigheten har bestämt sig för något system måste detta däremot tillämpas konsekvent. Om det till exempel har bestämts att handlingar som tillhör vissa ärendeslag ska registreras krävs alltså att alla nämnda handlingar som hör till sådana ärenden också diarieförs (JO 1995/96 s. 485–488). UKÄ utgår ifrån att universitetet ser över sina rutiner för dokumenthantering.

Beslutsmotiveringar

Av 32 § FL framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt som huvudregel ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

UKÄ noterar att de två bifallsbesluten saknar beslutsmotivering. Mot bakgrund av att dessa beslut helt tillgodoser studenternas önskemål har ämbetet inga synpunkter på att besluten inte har motiverats (jfr prop. 2016/17:180 s. 321).

När det gäller besluten om avslag eller delvis avslag konstaterar UKÄ att inga av besluten uppfyller kraven i 32 § första stycket FL på att en beslutsmotivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats.

I besluten som innebar avslag eller delvis avslag på ansökan har i övrigt bland annat följande motiveringar använts.

- ”Lärandemål och innehåll skiljer sig väsentligt åt emellan den kurs studenten har läst och den hon vill tillgodoräkna sig” (SU-318-3.2.6-0588-19).
- ”Innehållet och studiemålen skiljer sig väsentligt mellan den åberopade kursen och den kurs som vill tillgodoräknas” (SU-318-3.2.6-0588-19).
- ”Ej TG i examen” (SU-302-3.2.6-0313-19).
- ”Kurserna skiljer sig åt i både omfattning och innehåll” (SU-43208-0020-19).
- ”Ansökan avslås vad gäller tillgodoräknande av kurserna Civilrätt C, Rättshistoria och examensarbete då inga av de åberopade kurserna lästa i Linköping till sitt innehåll eller omfång kan anses motsvara ovannämnda kurser” (SU-220-0503-19).
- ”Eftersom kursens innehåll inte stämmer överens med genomförd kurs” (SU-317-3.2.6-0169-19).

UKÄ anser att ovanstående motiveringar tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för universitetets ställningstagande.

UKÄ utgår från att universitetet ser över sina rutiner för motivering av beslut.

Handläggningstider

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är däremot inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

UKÄ konstaterar att handläggningstiden inte går att avgöra i ett av de granskade ärendena (SU-304-0010-19) eftersom det inte finns någon dokumenterad ansökan från studenten och diariet kort saknas. Av 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att när det gäller allmänna handlingar som inte omfattas av sekretess, kan myndigheten välja mellan att registrera dem eller hålla dem ordnade, så att det utan svårighet kan fastställas om handlingen kommit in eller upprättats. Vidare har myndigheter enligt 27 § FL skyldighet att dokumentera uppgifter som de får på annat sätt än genom en handling om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem. Om studenten muntligen ansöker om tillgodoräknande bör universitetet alltså dokumentera bland annat vad den sökande begärt.

UKÄ utgår från att universitetet vidtar åtgärder för att säkerställa att samtliga ansökningar om tillgodoräknande dokumenteras och bevaras på ett korrekt sätt.

I ett av ärendena (SU 320-0132-19) var handläggningstiden drygt elva veckor, vilket framstår som något för lång tid. UKÄ utreder däremot inte om det finns godtagbara förklaringar till handläggningstiden i ärendet, utan utgår från att Stockholms universitet beaktar detta uttalande när lärosätet ser över sin hantering av ärenden om tillgodoräknande.

I de övriga 13 ärendena var handläggningstiden som längst drygt en månad. UKÄ bedömer att lärosätet därmed uppfyller förvaltningslagens krav på en snabb handläggning när det gäller dessa ärenden.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

UKÄ konstaterar att ansökan om tillgodoräknande har beviljats i sin helhet i två av de granskade ärendena. Det har därmed inte behövts några överklagandehänvisningar i dessa fall.

UKÄ noterar att det inte framgår att Stockholms universitet har lämnat någon överklagandehänvisning tillsammans med besluten i tre ärenden (SU-302-0313-19, SU-154-0080-19 och SU-320-0132-19) som innebar avslag eller delvis avslag på ansökan. UKÄ utgår från att universitetet genomför åtgärder för att säkerställa att överklagandehänvisningar lämnas tillsammans med samtliga beslut om helt eller delvis avslag.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna, och att en formell process ska följas när de inrättas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet, ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen görs genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattades av prefekt eller motsvarande befattningshavare under perioden 1 september–30 november 2019.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden och bett lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet har säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas, har UKÄ bett lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bett lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat följande dokument.

- *Arbetsordning vid Stockholms universitet* (SU FV-1.2.1-2744-19)
- *Regler för studentinflytande* (SU FV-1.1.2-2860-19)

- *Mall granskningsrapport – grundnivå och avancerad nivå – fastställd av Rebus, 2019-11-04*
- *Mall granskningsrapport – forskarnivå – fastställd av Rebus, 2019-11-04*
- *Regler för utbildningsgranskningar (SU FV-1.1.2-2143-19)*
- *2020 års förteckning över studentrepresentation i stadigvarande organ och grupper vid Stockholms universitet*
- *Överenskommelse SU och SUS om studentrepresentation för perioden 2020-01-30–2022-06-30 (SU FV-1.1.2-2860-19)*
- *Ett förstärkt studentinflytande vid Stockholms universitet – Slutrapport december 2019 (SU FV-1.1.9-3722-19)*
- *Mall för enpersonsbeslut, 2019-08-29*

Stockholms universitet har svarat bland annat följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

*Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs?
Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet?*

Arbetsordningen vid Stockholms universitet reglerar sammansättning, inklusive antal studentrepresentanter, i områdesnämnder, fakultetsnämnder och institutionsstyrelser. Universitetets *Regler för studentinflytande* syftar till att reglera frågor om studentinflytande i verksamhet som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Detta styrdokument reglerar studentinflytandet på samtliga organisatoriska nivåer och delar inom universitetet, det vill säga universitetsövergripande nivå, områdesnivå, fakultetsnivå och institutionsnivå samt inom universitetsförvaltningen.

Dokumentet är ett styrmedel och stöd framförallt till ledningen på olika organisatoriska nivåer och delar inom universitetet, men även för övrig personal och studenter.

Av reglerna framgår att studenterna ska ses som aktiva medskapare med en betydelsefull roll att påverka och utveckla sin utbildning och studiesituation. I reglerna redovisas bestämmelser i de lagar och andra författningar som gäller nationellt för studentinflytande samt universitetets lokala regler för studentinflytande. Exempel på vad som regleras i universitetets lokala regler är frågor om övergripande ansvar, organisering, stöd i form av utbildning och annat material om studentinflytande, studentrepresentation i organ och grupper, studentrepresentation vid ”enpersonsbeslut”, ersättning till studentrepresentanter samt uppföljning. I slutet finns ett avsnitt om processen för att utse studentrepresentanter till organ och grupper.

För att studentinflytandet ska fungera och utvecklas på alla nivåer och inom alla delar ska det på kort och lång sikt följas upp och kvalitetssäkras. Detta görs bland annat genom följande återkommande aktiviteter:

- Regelbundna möten mellan studentrepresentanter och ledning på olika nivåer och delar samt samverkan mellan studentrepresentanter och universitetets kontaktpersoner för studentinflytande.
- Universitetets utbildningsgranskningar där bland annat student- respektive doktorandinflytande granskas.
- Årlig kvalitetsdialog, som för närvarande pilottestas, mellan område och rektor, inklusive områdenas årliga kvalitetsrapporter. Denna form av uppföljning kan i sin tur resultera i åtgärdsplaner och goda exempel på olika nivåer som syftar till att ytterligare förstärka och utveckla studentinflytandet.
- Årlig uppdatering av förteckning över studentrepresentation i stadigvarande organ och grupper.
- Uppföljning och vid behov revidering av överenskommelse som har ingåtts mellan universitetet och Stockholms universitets studentkår (SUS) om studentrepresentation.
- Kursvärderingar och kursrapporter, som också utgör en central del av studentinflytandet.
- Som ett komplement till ovanstående görs specifika uppföljningar av olika aspekter av studentinflytande.

Under 2019 genomfördes ett utvecklingsarbete som syftade till att förstärka studentinflytandet vid universitetet. I samband med detta inventerades mötesnärvaro för studentrepresentanter. Slutsatsen var att studentrepresentationen i organ och grupper, mätt som närvaro under möten 2018, var god eller mycket god, speciellt vid institutionsstyrelserna, och oavsett fakultet. Studentrepresentationen varierade dock något på områdes- och fakultetsnivån. I detta sammanhang, vilket inte tydligt framgår av slutrapporten, bör det nämnas att det fanns studentrepresentation (mätt som minst en studentrepresentant) i samtliga av de drygt 130 inventerade organen och grupperna på de olika nivåerna.

Informations- och implementeringsinsatser av regler om studentinflytande etc. har påbörjats och kommer att fortsätta, i samverkan med Stockholms universitets studentkår (SUS). Implementeringen av reglerna och överenskommelsen kommer även att utvärderas löpande.

I samverkan med SUS, kommer det även att tas fram stödmaterial om studentinflytande baserat på reglerna. Ett exempel är en introduktionsutbildning riktad till studentrepresentanter och även personal som planeras bli klar under 2020. Utbildningen kommer att ges via webben och fokusera på de lagar, andra författningar och regler som styr studentinflytande, universitetets organisation samt verksamheten i övrigt. Ett annat exempel är en checklista till ordföranden i organ och grupper som kan användas inför utseende av studentrepresentanter. Checklistan är baserad på reglerna och beräknas bli klar under vårterminen 2020.

Universitetets webbplatser om studentinflytande riktade till studenter respektive personal är också under uppdatering. Reglerna för studentinflytande är dessutom under översättning för att bättre nå internationella studenter, inklusive doktorander, och även internationell personal.

Har lärosätet och studentkåren kommit överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i? Bifoga i så fall överenskommelsen.

Som ett komplement till *Regler för studentinflytande* har Stockholms universitet och Stockholms universitets studentkår (SUS) ingått en överenskommelse om studentrepresentation som gäller från och med den 30 januari 2020 till och med den 30 juni 2022. Överenskommelsen syftar till att stärka studentinflytandet och underlätta utseende av studentrepresentanter inom olika nivåer och delar av universitetet.

Till överenskommelsen kopplas en förteckning över vilka stadigvarande organ eller grupper som studenterna ska vara representerade i och antalet studentrepresentanter i dessa. Med stadigvarande organ och grupper avses sådana organ eller grupper som har ett uppdrag som överskrider ett år. Förteckningen tas fram i samråd med SUS och skickas till SUS senast den 31 januari varje år. SUS ges även möjlighet att efter det att förteckningen har skickats till kåren komma in med synpunkter. Förteckningen inkluderar drygt 130 organ och grupper samt antalet studentrepresentanter ("studentplatser") i dessa. Av förteckningen framgår antalet studentplatser i t.ex. nämnder, styrelser, råd, beredningar, utskott, styrgrupper, arbetsgrupper, referensgrupper och forum.

Förteckningen omfattar organ och grupper på universitetsövergripande nivå, inklusive universitetsförvaltningen, områdesnivå och fakultetsnivå. Den omfattar även institutionsstyrelser eller motsvarande på institutionsnivå, men inte andra beslutande och beredande organ och grupper på institutionsnivå. Av reglerna framgår dock att områdesnämnderna eller fakultetsnämnderna bör se till att respektive institution ingår en liknande överenskommelse med SUS som ovan, för att underlätta utseende av studentrepresentanter på institutionsnivå. För närvarande pågår inventering av behovet av sådana överenskommelser och förteckningar på institutionsnivå.

Av överenskommelsen framgår vidare att SUS åtar sig att efter beslut om utseende av studentrepresentanter i de stadigvarande organ och grupper som anges i förteckningen meddela universitetet vilka personer som har utsetts.

Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

Vid universitetet finns det organ och grupper där studenterna inte är representerade eftersom deras verksamhet i regel inte har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Följande typer av organ och grupper har i normalfallet inte studentrepresentation:

- Informationsmöten såsom prefektmöten, studierektorsmöten, dekancafé och områdenas årliga kvalitetsdialoger med rektor, eftersom frågor om utbildningen eller studenternas situation bereds i andra organ och grupper på olika nivåer där studenterna är representerade. Frågorna beslutas sedan i beslutande organ och även då är studenterna representerade.
- Ledningsgrupper inom universitetsförvaltningen, eftersom frågor om utbildningen eller studenternas situation bereds i andra organ och grupper där studenterna är representerade. Frågorna beslutas sedan av universitetsdirektören och även då är studenterna representerade.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

Universitetets *Regler för studentinflytande* omfattar även studentrepresentation när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person ("enpersonsbeslut").

Reglerna fastställer bland annat de kategorier av enpersonsbeslut där studentinflytandet ska vara säkerställt, det vill säga

- rektorsbeslut och universitetsrektorsbeslut, vilka fattas genom föredragning med etablerade rutiner för studentinflytande,
- vicerektors- eller dekanbeslut, där respektive område eller fakultet ansvarar för att studentinflytandet säkras på

motsvarande sätt som vid rektorsbeslut och universitetsdirektörsbeslut, samt

- enpersonsbeslut på institutionsnivå.

De enpersonsbeslut på institutionsnivå eller motsvarande där studentinflytandet alltid ska dokumenteras är:

- beslut rörande utbildningen, till exempel kursutbud, kursplaner, kurslitteratur etc. på delegation från institutionsstyrelsen eller prefekten, samt
- beslut rörande studenternas situation, till exempel fysisk arbetsmiljö, tillgång till lokaler, datorer, utrustning etc.

Av reglerna framgår även beredning och samråd med studentrepresentanter, enligt följande:

Inför varje enpersonsbeslut där studentinflytande ska säkerställas, ska alla beslutsfattare se till att så sker. Det sker i så fall antingen genom personligt möte med studentrepresentanter eller genom att studentrepresentanter ges tillfälle att lämna skriftliga synpunkter på förslag till beslut. Studentrepresentanterna ska även ges rimlig tid att yttra sig - en riktlinje kan vara två dagar som vid rektorsföreläsning.

Det framgår vidare att en beslutshandling bör utformas enligt beslutad mall och ska diarieföras.

Uppföljning av enpersonsbeslut, inklusive beredning, sker genom flera av ovan nämnda uppföljningsaktiviteter.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.¹

¹ Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna, exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

Universitetet har kommit in med flera dokument om studentinflytande. I universitetets arbetsordning regleras bland annat sammansättning, inklusive antal studentrepresentanter, i områdesnämnder, fakultetsnämnder och institutionsstyrelser. I dokumentet finns återgivna bestämmelserna i 2 kap. 7 § HL om studentrepresentation och 2 kap. 14 § HF om att information ska lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförande av beredningen när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person.

I styrdokumentet *Regler för studentinflytande* regleras frågor om studentinflytande i verksamhet som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. I dokumentet ingår även lokal praxis för att utse studentrepresentanter till organ och grupper.

Universitetet har bifogat en överenskommelse mellan universitetet och Stockholms universitets studentkår om studentrepresentation samt en förteckning över studentrepresentation i stadigvarande organ och grupper.

Efter en genomgång av de dokument som universitetet har lämnat in och universitetets svar bedömer UKÄ att universitetet utifrån ett rättsligt perspektiv har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer enligt vad som har uttalats i ovan nämnda förarbeten.

² Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

³ Prop. 2009/10:149 s. 39.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter, är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

Universitetet har kommit in med flera dokument om studentinflytande. I universitetets arbetsordning regleras bland annat sammansättning och antal studentrepresentanter i områdesnämnder, fakultetsnämnder och institutionsstyrelser. I dokumentet återges bland annat bestämmelsen i 2 kap. 14 § HF att information ska lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person.

I styrdokumentet *Regler för studentinflytande* regleras bland annat frågor om studentinflytande i verksamhet som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. I dokumentet finns både nationella regler och Stockholms universitets lokala regler. UKÄ noterar att det i en lokal regel i avsnitt 7.3 om ”Studentrepresentation när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person” anges att ”Studentrepresentanterna ska även ges rimlig tid att yttra sig – en riktlinje kan vara två dagar som vid rektorsföredragning”. UKÄ ifrågasätter om *riktlinjen två dagar* för studentrepresentanterna att yttra sig kan anses vara tillräckligt för att uppfylla bestämmelsen i 2 kap. 14 § HF om att information ska lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant *i god tid* före beslutet eller slutförande av beredningen när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person. UKÄ anser att Stockholms universitet bör justera riktlinjen så att den uppfyller bestämmelsen i 2 kap. 14 § HF.

I övrigt anser UKÄ att universitetets regler för studentinflytande när en enda person fattar beslut framstår som ändamålsenliga.

⁴ Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012, s. 11.

Stickprov

Universitetet har uppgett att studentinflytande har skett i tolv av de femton efterfrågade ärendena. UKÄ har följande synpunkter på fem av ärendena.

I två av ärendena (SU 320-3.1.1-0106-19 om kursplan för kurs på avancerad nivå, och SU 404-1.1.2-0029-19 om studierektor för forskarutbildning) framgår att studentrepresentanten har fått en respektive tre arbetsdagar på sig att ha synpunkter. UKÄ ifrågasätter om information har lämnats och samråd skett med en studentrepresentant i *god tid* före prefektens beslut. UKÄ har ovan i avsnittet ”Universitetskanslersämbetets bedömning, Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut” ifrågasatt universitetets riktlinjer om två dagar kan anses vara att man lämnat information och samråd i god tid innan beslut.

I tre ärenden (SU-473-4.2.10-0007-20 om DEEPS Examinatorer inom utbildning på forskarnivå, FV-2.9.3-3075-19 om ekonomiskt beslut ”Mindre ombyggnationer, Arrhenius C, MMK, C254 & C257” och SU:FV-2.9.3-3075-19 om ombyggnation verksamhetsanpassning av D235 till fisklab, zoologi, genomförandeavtal) anges endast att samråd har skett.

Eftersom ingen ytterligare dokumentation om samråd utöver det har getts in bedömer UKÄ att det inte framgår om information har lämnats och samråd har skett med studentrepresentanter i god tid före besluten. UKÄ förutsätter att universitetet genomför de åtgärder som är nödvändiga för att reglerna om studentinflytande följs.

När det gäller de övriga sju ärendena där universitetet har uppgett att studentinflytande har skett, har UKÄ inga synpunkter.

I tre ärenden har studentinflytande inte skett enligt universitetets redovisning.

Första ärendet (SU317-6.5-0221-19) gällde beslut om uppdragsavtal med Konstfack. Av beslutet framgår att uppdragets omfattning avsåg ”föreläsning och seminarium 20 timmar”. Kurs/verksamhet: UVK-kursen Delaktighet och inkludering. Universitetet har uppgett att universitetet ansåg det rimligt att inte ha studentinflytande i detta ärende, eftersom det ingår i prefektens arbetsledningsansvar. UKÄ bedömer att det beslutet är ett beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och som därmed omfattas av reglerna om studentinflytande.

UKÄ förutsätter att universitetet genomför de åtgärder som är nödvändiga för att reglerna om studentinflytande följs.

Det andra ärendet (SU-404-1.1.2-0029) gällde dels beslut om att utse studierektor, dels omfattningen för studierektorskap och ämnesansvarig för forskarutbildning på MISU. Universitetet har uppgett följande. Bilagan visar att utseendet av studierektorn har skett utan studentinflytande, medan omfattning för studierektorskap och ämnesansvarig för forskarutbildning på MISU skett med studentmedverkan. Enligt universitetets tolkning av bestämmelserna kräver inget av besluten inom detta ärende studentinflytande, eftersom det ingår i prefektens arbetsledningsansvar.

Det tredje ärendet (2019-08-20) gällde beslut om att utse examinatorer på grundnivå och avancerad nivå 2019/20. Universitetet har uppgett följande. I bilagan finns ingen dokumentation om studentinflytande inför beslut. Universitetet beklagar att studentinflytande förbisetts i ärendet.

När det gäller det andra och tredje ärendet har UKÄ inte tidigare haft anledning att ta ställning till den närmare omfattningen av studenternas rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation enligt 2 kap. 7 § HL och 2 kap. 14 § andra stycket HF. UKÄ anser att bedömningen bör göras utifrån ett bredare underlag. Ämbetet utreder för närvarande frågan i ett tillsynsprojekt för att ge fler lärosäten och studentorganisationer möjlighet att lämna synpunkter (se reg.nr 32-00353-19). UKÄ uttalar sig därför inte vidare om dessa två ärenden.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100), HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även bland annat ange när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner skulle enligt SUHF:s rekommendation även ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i poäng enligt European Credit Transfer System (ECTS).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bätt lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner:

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program, för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för de utvalda kurserna och programmen. Lärosätet ombads att bifoga listor över samtliga kurser och utbildningsprogram som genomfördes under höstterminen 2019.

Stickprov

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen avser att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat följande dokument:

- *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* (dnr SU FV-1.1.2-0009-19)
- *Handläggningsordning för upphävande av fastställda kurs- och utbildningsplaner* (dnr SU FV-1.1.2-1345-13)

- *Riktlinjer för inrättande av huvudområde samt inrättande av inriktning inom huvudområde vid humanvetenskapliga området (dnr SU FV-1.1.2-3458-15)*
- *Förenklade rutiner för upphävande av kurs- och utbildningsplan för utbildningar med registrerade studenter (dnr SU FV-3.1.1-2713-15)*
- *Riktlinjer för inrättande av utbildningsprogram och fastställande av utbildningsplan för lärarprogrammen vid Humanvetenskapliga området (dnr SU FV-3.1.1-1813-18)*
- *Riktlinjer för kursplaner avseende kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning vid Humanvetenskapliga området (dnr SU FV-3.1.1-1814-18)*
- *Handläggningsordning för inrättande och fastställande av utbildningsplaner för lärarprogrammen vid Humanvetenskapliga området (dnr SU FV-3.1.1-1811-18)*
- *Handläggningsordning för inrättande och fastställande av kursplaner avseende kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning vid Humanvetenskapliga området (dnr SU FV-3.1.1-1812-18)*
- *Dokumentation vid inrättande av nytt utbildningsprogram (beslutad den 3 juni 2016)*
- *Riktlinjer och mall för kursplaner vid Humanistiska fakulteten (dnr SU FV-1.1.2-0589-17)*
- *Riktlinjer och mall för utbildningsplaner vid Humanistiska fakulteten (dnr SU FV-1.1.2-2137-17)*
- *Juridiska fakultetens mallar avseende kursplan för kurs på grundnivå respektive avancerad nivå*
- *Riktlinjer för utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå vid Samhällsvetenskapliga fakulteten (dnr SU FV-3.1.1-0028)*
- *Mall för utbildningsplan på Samhällsvetenskapliga fakulteten 2013*
- *Riktlinjer för kursplaner avseende kurser på grundnivå och avancerad nivå vid Samhällsvetenskapliga institutionen (dnr SU FV-3.1.1-1886-18)*
- *Mall för kursplaner vid Samhällsvetenskapliga fakulteten (dnr 3.1.1-1887-18)*
- *Blankett för anhållan om inrättande av kurs*
- *Mall för kursplaner på Naturvetenskapliga fakulteten (uppdaterad den 15 januari 2020)*
- *Sammanställning av beslut och riktlinjer för utbildning på grund- och avancerad nivå inom det naturvetenskapliga området*
- *Arbetsordning för Stockholm universitet (dnr SU FV-1.2.1-2744-19)*
- *Besluts- och delegationsordning för Stockholms universitet (dnr SU FV-123-4153-19)*
- *Besluts- och delegationsordning för Områdesnämnden för humanvetenskap (dnr SU FV-1.2.3-0981-18)*

- *Besluts- och delegationsordning för Juridiska fakulteten* (dnr SU FV-1.2.3-0538-17)
- *Besluts- och delegationsordning för Samhällsvetenskapliga fakulteten* (dnr SU FV-1.2.3-4580-19)
- *Besluts- och delegationsordning för Humanistiska fakultetsnämndens verksamhetsområde* (dnr SU FV-1.2.3-1590-18)
- *Delegationsordning för det naturvetenskapliga området, från och med 2018* (beslutad den 31 januari 2018)

Universitetet har svarat bland annat följande:

Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen?

Stockholms universitets rektor har beslutat om ett centralt styrdokument med lärosätets regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla, Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet. Vidare har områdena och fakulteterna egna riktlinjer och mallar för kurs- och utbildningsplaner som bygger på de centrala reglerna. Dessa innehåller typformuleringar och rekommendationer. Mallarna för fakulteterna kan t.ex. innehålla obligatoriska skrivningar som måste finnas i kurs/utbildningsplaner. Eftersom flera lärarutbildningar är fakultetsöverskridande finns också separata riktlinjer och mallar för dem på områdesnivå.

Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet?

Inom Stockholms universitet finns besluts- och delegationsordningar i flera nivåer. De delegationsordningar som berör utbildning är *Besluts- och delegationsordning för Stockholms universitet*, *Arbetsordning för Stockholm universitet*, *Delegationsordning för det naturvetenskapliga området, från och med 2018*, *Besluts och delegationsordningar för Områdesnämnden för humanvetenskap*, *Juridiska fakulteten*, *Samhällsvetenskapliga fakulteten respektive Humanistiska fakultetsnämndens verksamhetsområde*.

Följande tabell sammanfattar lägsta nivå av delegering som rör beslut om inrättande och fastställande av kurs- och utbildningsplaner:

	Natur- vetenskaplig fakultet – inklusive lärar- utbildningar	Samhälls- vetenskaplig fakultet	Humanistisk fakultet	Juridiska fakulteten	Lärar- utbildningar vid human- vetenskapliga området

Inrättande av kurs	Ordförande i GB5 efter hörande av beredningen. Berörd IS6 ska vara enig.	Ordförande för Arbetsgruppen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (SAGA)	Dekanus	Utbildningsutskottet (fakultetsnämndsnivå)	Områdesnämnden för humanvetenskap
Fastställande av kursplan	Ordförande i GB efter hörande av beredningen. Berörd IS ska vara enig.	Prefekt	Institutionsstyrelsen	Utbildningsutskottet (fakultetsnämndsnivå)	Områdesnämnden för humanvetenskap
Fastställande av kursplan efter mindre revidering	Ordförande i GB. Berörd IS ska vara enig.	Prefekt	Prefekt	Institutionsstyrelsen	Vicerektor för humanvetenskap
Inrättande utbildningsprogram och fastställande av utbildningsplan	Områdesnämnd	Fakultetsnämnden	Fakultetsnämnden	Fakultetsnämnden	Områdesnämnden för humanvetenskap
Fastställande av utbildningsplan efter mindre revidering	Ordförande i GB efter hörande av beredningen. Berörd IS ska vara enig.	Dekanus	Dekanus	Utbildningsutskottet (fakultetsnämndsnivå)	Vicerektor för humanvetenskap

⁵ GB = Grundutbildningsberedningen vid naturvetenskaplig fakultet

⁶ IS = Institutionsstyrelse

Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

Det av rektor beslutade centrala styrdokumentet, *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet*, reglerar vilka uppgifter som utbildningsplaner och kursplaner ska innehålla för att vara författningssenliga. Vidare pågår framtagandet av ett nytt dokument om gemensamma regler för inrättande och avveckling av utbildning. Det ska vara klart under våren 2020. Detta dokument kommer att ersätta *Handläggningsordning för upphävande av kurs- och utbildningsplaner* samtidigt som det reglerar hur styrdokument avseende nya utbildningar på samtliga utbildningsnivåer kvalitetssäkras.

Ansvar för kvalitetsarbetet med utbildningarna är delegerat till områdesnämnderna och det är också områdesnämnderna som ansvarar för genomförandet av utbildningsgranskningarna.

Utbildningsberedningar

Det finns flera utbildningsberedningar på områdes- och fakultetsnivå vid Stockholms universitet som arbetar med kvalitetssäkring och uppföljning. Dessa är centrala i kvalitetsarbetet vid universitetet. Se även tabellen ovan.

På det humanvetenskapliga området finns två utbildningsberedningar för utbildningar på grundnivå och avancerad nivå: beredningen för utbildning på grund- och avancerad nivå (BUGA) och beredningen för lärarutbildning (BULA).

BUGA ska bereda strategiskt viktiga frågor som rör utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Beredningen, som har många olika uppgifter, ska bland annat med utgångspunkt i gällande kvalitetssäkringssystem kontinuerligt följa upp och föreslå systematiska åtgärder för att säkerställa och främja utbildningens kvalitet inom området.

BULA ska bereda övergripande och strategiskt viktiga frågor som rör lärarutbildning inom det humanvetenskapliga området. Beredningen ska bl.a. på basis av gällande kvalitetssäkringssystem kontinuerligt följa upp och föreslå systematiska åtgärder för att säkerställa och främja lärarutbildningarnas kvalitet inom området. BULA ska också samverka med lärarutbildningsberedningen vid naturvetenskapliga fakulteten (LUS), bland annat för att bereda beslut som behöver fattas av båda områdesnämnderna och bedöma vilka frågor som behöver beslutas centralt inom universitetet.

Utöver utbildningsberedningarna på områdesnivå finns beredande organ på fakultetsnivå som granskar, följer upp och utvecklar kvaliteten på utbildningarna. Vid humanistisk fakultet finns HUGO, vid

samhällsvetenskaplig fakultet finns SAGA och vid juridisk fakultet finns utbildningsutskottet. Samtliga tre organ har också till uppgift att inom det centrala kvalitetssystemet bereda de åtgärdsredovisningar, från utbildningar som genomgått utbildningsgranskning, som respektive fakultetsnämnd har till uppgift att granska inför områdesnämndens beslut.

Inom det naturvetenskapliga området finns två utbildningsberedningar som hanterar kurs- och utbildningsplaner, grundutbildningsberedningen (GB) och lärarutbildningsberedningen (LUS).

Grundutbildningsberedningens ordförande fattar beslut om fastställande av kursplaner, revideringar av utbildningsplaner och revideringar av kursplaner, varav de två första efter hörande av GB. Nya utbildningsplaner beslutas av områdesnämnden. Kurs- och utbildningsplaner som ingår i lärarutbildningen eller i fortbildningen av verksamma lärare bereds av lärarutbildningsberedningen, men beslutsgången är i övrigt densamma som för alla kurser och program inom området.

Inom kvalitetssystemet för utbildning sker granskning av kurs- och utbildningsplaner

Inom kvalitetssystemet för utbildning ingår från och med hösten 2019 utbildningsgranskningar som återkommande genomförs för samtliga utbildningar. När utbildningarna skriver sina utbildningsrapporter inför utbildningsgranskningarna finns examensmålsmatriser att tillgå för kartläggning av hur väl de förväntade studieresultaten i kursplanerna täcker examensmålen. Utbildningsgranskningarna i sig inkluderar dessutom, när granskningsgrupperna så efterfrågar, granskning av ett urval av kursplaner och utbildningsplaner. Samtliga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå granskas vart tredje år.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Universitetet har kommit in med de tio begärda kursplanerna och de fem utbildningsplanerna.

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i

god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynspromemoria (reg.nr 32-00481-17). I promemorian anger UKÄ bland annat följande.

UKÄ konstaterar att en stor majoritet av remissinstanserna anser att kursplaner för fristående kurser samt utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. UKÄ delar denna uppfattning och menar att detta är en viktig rättssäkerhetsfråga för studenterna, särskilt vad gäller den särskilda behörigheten och urvalsreglerna till utbildningen, men även för att studenterna ska få kunskap om innehållet i den utbildning de anmäler sig till. UKÄ gör därför bedömningen att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan.

Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitetsskäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

UKÄ konstaterar att det i universitetets *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* inledningsvis anges att en kursplan ska vara fastställd och tillgänglig senast när kursen öppnar för anmälan. Det kan dock noteras att det i *Riktlinjer för kursplaner avseende kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning vid Humanvetenskapliga område* och *Riktlinjer och mall för kursplaner vid Humanistiska fakulteten* samt *Riktlinjer för kursplaner avseende kurser på grundnivå och avancerad nivå vid Samhällsvetenskapliga institutionen* anges att ”enligt rektorsbeslut ska en kursplan vara fastställd senast en månad före

sista anmälningssdag, vilket i normalfallet innebär 15 mars respektive 15 september”. Innehållet i nämnda dokument med riktlinjer överensstämmer därmed inte med det nämnda aktuella dokumentet med regler i fråga om när en kursplan ska vara fastställd, dvs. senast när kursen öppnar för anmälan. UKÄ utgår från att universitetet vidtar åtgärder för att säkerställa att innehållet i riktlinjerna stämmer överens med vad som anges i universitetets Regler för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

UKÄ noterar att det i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* därefter anges följande. ”Om särskilda skäl föreligger kan dispens beviljas av berörd områdesnämnd. Observera att dispens endast ges för enskilda kurser. Vid dispens ska kursplanen vara fastställd senast två månader före kursstart. Observera att även kursplaner för kurser som saknas anmälningstid (endast registrering) ska vara fastställda och tillgängliga senast två månader före kursstart.” För utbildningsplaner anges vidare följande: ”En utbildningsplan ska vara fastställd och tillgänglig senast när utbildningen öppnar för anmälan. Om särskilda skäl föreligger kan dispens beviljas av berörd områdesnämnd. Vid dispens ska utbildningsplanen vara fastställd senast två månader före utbildningens början.”

Som framgår ovan anser UKÄ att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i ett program anser UKÄ dock att viss flexibilitet bör kunna medges i vissa fall, och att det därför bör vara möjligt att fastställa vissa revideringar senast åtta veckor före kursstart. Denna bedömning gäller dock endast kursplaner för kurser som ingår i ett program. Av universitetets regler framgår att dispens kan ges för ”enskilda kurser”, varvid ingen skillnad görs mellan fristående kurser och kurser som ingår i ett utbildningsprogram. UKÄ konstaterar att universitetets regler därmed inte stämmer överens med vad som uttalats i ovan angivna tillsynspromemoria. UKÄ utgår från att universitetet beaktar vad ämbetet uttalat i frågan när universitetet ser över sina regler.

UKÄ har granskat om de inskickade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställelsedatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen. Bedömningen har skett i förhållande till antagningen till höstterminen 2019.

UKÄ konstaterar att samtliga kursplaner har fastställts eller reviderats senast den dag som kursen eller programmet öppnat för anmälan. De har därmed fastställts eller reviderats i god tid före kursstart.

När det gäller de fem utbildningsplanerna som UKÄ har granskat kan ämbetet konstatera att de har fastställts eller reviderats i god tid innan utbildningen startade.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, så som tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

UKÄ konstaterar att det i lärosätets *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* anges att en kurs- och utbildningsplan ska innehålla uppgift om när kurs- eller utbildningsplanen eller en ändring av kurs- eller utbildningsplanen ska börja gälla.

De kurs- och utbildningsplaner som UKÄ har granskat anger i samtliga fall när planerna börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF. UKÄ finner att de tio granskade kursplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap 15 § HF i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet.

Vad gäller formerna för bedömning av studenternas prestationer anser UKÄ att detta inte anges på ett tydligt sätt i en av kursplanerna, se avsnittet ”Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna” nedan.

UKÄ konstaterar att det i universitetets dokument *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* anges att det innehåller de nationella och lokala regler som styr utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå. Ämbetet konstaterar vidare att de lokala reglerna i huvudsak följer SUHF:s rekommendationer i fråga om kursplaner.

När det gäller kursplanernas överensstämmelse med lokala regler framgår att planerna i stort uppfyller de regler vid universitetet som angetts i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*. Vissa avvikelser från dessa regler förekommer dock. UKÄ noterar i denna del att *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* beslutades den 11 april 2019 och att det ersatte dokumentet *Regler för utbildning och examination på grundnivå*

och avancerad nivå (dnr SU FV-1.1.2-0900-15), samt att samtliga granskade kurs- och utbildningsplaner utom tre fastställts eller reviderats vid ett tidigare datum. Detta kan möjligen förklara att planerna inte fullt ut följer de lokala reglerna. UKÄ förutsätter att universitetet ser över kursplanerna för att se till att dessa stämmer överens med de lokala reglerna för universitetet.

I sammanhanget bör enligt UKÄ framhållas följande. UKÄ noterar att förutom de regler på övergripande nivå om kurs- och utbildningsplaner som anges i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* förekommer olika dokument på områdesnivå och fakultetsnivå gällande kurs- och utbildningsplaner, till exempel *Riktlinjer för kursplaner avseende kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och kurser som innehåller verksamhetsförlagd utbildning vid Humanvetenskapliga område*, som fastställts av områdesnämnden för humanvetenskap, och *Riktlinjer och mall för kursplaner vid Humanistiska fakulteten*, som beslutats av humanistiska fakultetsnämnden.

Vid en genomgång av riktlinjerna framgår att i dessa förekommer ett återgivande av nationella och lokala regler från lärosätets övergripande regeldokument liksom kompletterande eller tydliggörande textavsnitt.

UKÄ konstaterar att vissa riktlinjer inte hänvisar till den senaste nu gällande versionen av *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* och att riktlinjerna i vissa fall avviker från vad som anges i universitetets lokala regler.

UKÄ förutsätter att universitetet vidtar åtgärder för att säkerställa att de riktlinjer som finns på områdes- och fakultetsnivå stämmer överens med lärosätets regler på central nivå, så att inga avvikelser från de lokala reglerna uppkommer. UKÄ noterar att lärosätet samband med delningen har uppgett att riktlinjer och mall för kurs- och utbildningsplan vid humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet under vårterminen 2020 genomgår revidering med anledning av den uppdaterade versionen av *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ konstaterar att det i universitetets dokument *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* anges att det innehåller de nationella och lokala regler som styr utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå. Ämbetet konstaterar vidare att innehållet i detta dokument i huvudsak stämmer överens med SUHF:s rekommendationer om utbildningsplaner.

UKÄ finner att de granskade utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 17 § HF om angivande av de kurser som programmet omfattar samt kraven på särskild behörighet.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att utbildningsplanerna anger vilken examen utbildningarna leder till i de fall det är aktuellt.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

Inledningsvis kan konstateras att universitetet i dokumentet *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* (avsnitt 2.2.2) angett att examinationen ska ske på det eller de sätt kursplanen tydligt beskriver och att den enskildes prestation ska gå att urskilja vid all examination, oavsett examinationsform. Vidare har universitetet på ett utförligt och föredömligt sätt angett de särskilda lokala regler som rör vissa specificerade examinationsformer, som gruppexamination, självständigt arbete, muntlig examination, verksamhetsförlagd utbildning och annan praktik, löpande examination, hemtentamen/uppgift och examination med digitala hjälpmedel.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kursplanerna. I kursplanen för kursen *Socialt arbete III (SUF600)* anges under rubriken ”Kunskapskontroll och examination” för delkursen Professionsspecifika färdigheter ”Seminariedeltagande och praktiska övningar enligt lärarens anvisningar i delkursbeskrivningen”. UKÄ anser att det inte är tillräckligt tydligt hur kursen examineras.

UKÄ förutsätter att universitetet justerar den angivna kursplanen så att det tydligt framgår vilka examinationsformer som gäller för kursen. Vidare utgår UKÄ från att universitetet vidtar de åtgärder som behövs för att se till att examinationsformer anges tydligt i lärosätets övriga kursplaner.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder för kursens utveckling och förbättring.

UKÄ har informerat om att avsikten är att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som genomfördes under höstterminen 2019 och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal kurser och be lärosätet redogöra för hur reglerna har följts för dessa kurser. UKÄ har informerat lärosätet om att granskningen kommer att avse de tio kurser som valts ut i frågan om kurs- och utbildningsplaner.

Stickprov

UKÄ har bett lärosätet bifoga resultat och eventuella beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna för de utvalda tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det
- hur lärosätet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats
- hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat följande dokument.

- *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* (dnr SU FV-1.1.2-0009-19)
- *Regler för utbildningsgranskningar* (dnr SU FV-1.1.2-2143-19)
- *Kursvärderingar vid Naturvetenskapliga fakulteten – rutiner och riktlinjer* (beslutad den 3 juni 2015)
- *Nya kvalitetssäkrande aktiviteter inom Stockholms universitets kvalitetssystem för utbildning* (dnr SU FV-1.1.9-3020-17)
- *Utbildningsrapport: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* (dnr SU FV-1.1.2-2313-19)
- *Granskningsrapport: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (fastställd den 4 november 2019)*
- *Granskningsrapport: Utbildning på forskarnivå (fastställd den 4 november 2019)*

Universitetet har svarat bland annat följande:

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Vid Stockholms universitet har rektor fastställt *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*, vilka reglerar att kursvärderingar genomförs och sammanställs.

Av rektors regler framgår att prefekten vid respektive institution ansvarar för att kursvärderingar och kursrapporter (det vill säga lärarens analys av studenternas svar samt lärarens/lärarnas egen/egna synpunkter) genomförs samt att studenterna informeras. Universitetet har en decentraliserad beslutsstruktur i syfte att beslut ska fattas nära där utbildningen sker, och mot den bakgrunden kan vissa variationer finnas vad gäller formen för genomförandet och sammanställningen inom och mellan fakulteter och institutioner.

Vid naturvetenskapliga fakulteten finns riktlinjer som kompletterar rektors regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå. Vid fakulteten är det obligatoriskt att använda enkätverktyget Survey & Report. Vid institutionerna finns en enkätansvarig som ansvarar för att enkät till studenterna görs i samband med kursens avslutning samt att sammanställa studenternas svar, likaså ansvarar enkätansvarig för att kursrapporten (se definition ovan) publiceras.

Inom ramen för universitetets kvalitetssäkringssystem för utbildning har rektor beslutat om en ny aktivitet som rör kursvärderingar. ”För att säkra studenternas möjlighet att påverka sin utbildning ska universitetet ha ett gemensamt system för arbetet med kursutvärderingar. I detta ingår regler och rutiner för kursutvärderingar, till exempel att samma IT-verktyg

används för kursvärderingar, att enkäterna ska innehålla ett antal gemensamma frågor, samt att studenternas och lärarnas synpunkter på kursen beaktas och analyseras i en kursrapport som görs allmänt tillgänglig.” För närvarande pågår ett utvecklingsprojekt vid universitetet, vilket är ett samarbete mellan fakulteterna och IT-avdelningen. Syftet med projektet är att stärka kursvärderingsprocessen utifrån universitetets regler. I projektet ingår att flera delar i processen ska ske via en digital kursvärderingstjänst vilken inkluderar t.ex. utskick, påminnelser, sammanställningar och publicering. Målet är att kursansvariga och lärare ska kunna fokusera på att analysera studenternas svar på kursvärderingarna och skriva en kursrapport vilken innehåller eventuella förslag till åtgärder för att utveckla kursen. Kursvärderingstjänsten kommer successivt att sösättas under 2020.

Kursvärderingar ingår även i det som regelbundet granskas inom universitetets utbildningsgranskningar. Universitetet har ett kvalitetskriterium i dessa granskningar: Utbildningen följs kontinuerligt upp, resultaten återkopplas till relevanta intressenter, och utifrån resultaten vidtas de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna. I mallen för utbildningsrapporten till berörd utbildning ställs följande fråga: Beskriv uppföljnings- och kvalitetsarbetet kring utbildningen, som bland annat kan bygga på kursvärderingar, terminsvärderingar och programvärderingar, inklusive hur resultat av uppföljningar kommuniceras.

För närvarande pilottestas en årlig kvalitetsdialog mellan respektive område och rektor, inklusive områdenas årliga kvalitetsrapporter som bland annat är baserade på utbildningsgranskningarna. Uppföljningen kan i sin tur resultera i åtgärdsplaner och goda exempel på olika nivåer som syftar till att ytterligare utveckla utbildningarna. Att notera är att det finns studentrepresentation i samtliga aktiviteter inom universitetets kvalitetssäkringssystem.

Kraven på kursvärdering omfattar samtliga kurser, dvs. verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Vid Stockholms universitet har rektor fastställt *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå*, vilket reglerar att studenter informeras om resultat och eventuella beslut om åtgärder.

Av rektors regler framgår att sammanställningarna av studenternas kursvärderingar tillsammans med medverkande lärares synpunkter samt kursens resultat ska utgöra underlag för analys som dokumenteras i en kursrapport. Kursrapporten ska även innehålla de eventuella förändringsförslag som enligt analysen bör vidtas inför kommande

kurstillfällen. Kursrapporten ska utgöra en del av beslutsunderlaget vid utveckling och förändring av kurser.

Kursrapporterna ska finnas lättillgängliga för studenter och anställda vid universitetet senast tio veckor efter avslutad kurs. För kurs som avslutas i slutet av vårterminen förlängs tiden med fyra veckor på grund av sommarsemester. Vid Stockholms universitet ska studenterna som har deltagit i kursen informeras om sammanställningen av kursvärderingen och kursrapporten. Kursrapporten ska även delges studenter som påbörjar kursen vid nästföljande kurstillfälle.

Det är prefekten vid respektive institution som ansvarar för att kursvärderingar och kursrapporter genomförs samt att studenterna informeras. Universitetet har en decentraliserad beslutsstruktur i syfte att beslut ska fattas nära där utbildningen sker, och mot den bakgrunden kan vissa variationer finnas inom och mellan fakulteter hur studenterna informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder.

Vid naturvetenskapliga fakulteten finns riktlinjer som kompletterar rektors regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå. Kursvärderingarna innehåller elva fakultetsgemensamma frågor, det är kursansvarig som ansvarar för att studenternas synpunkter tas om hand i kursrapporten. Kursrapporterna publiceras på respektive institutions webbplats. Kursrapporterna ska även delges respektive utbildnings studentråd.

Se även om aktiviteter inom universitetets kvalitetssäkringssystem i föregående svar.

Av rektors *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* framgår att studenterna som har deltagit i kursen ska informeras om sammanställningen av kursvärderingen och kursrapporten. Kursrapporten ska även delges studenter som påbörjar kursen vid nästföljande kurstillfälle. Vid kursstart ska studenterna få information om föregående kurstillfälles resultat samt hur och när innevarande kurs ska kursvärderas.

Det är prefekten vid respektive institution som ansvarar för att kursvärderingar och kursrapporter genomförs samt att studenterna informeras. I normalfallet publiceras resultaten på institutionens webbplats alternativt på kursens sida i universitetets lärplattform. Nya studenter får samma information muntligt och/eller skriftligt i samband med kursstart.

Vid naturvetenskapliga fakulteten finns riktlinjer som kompletterar rektors regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå. Vid fakultetens institutioner är det obligatoriskt att publicera kursrapporterna på respektive institutions webbplats.

Se även om aktiviteter inom universitetets kvalitetssäkringssystem i föregående svar.

Av rektors *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* framgår att kursrapporterna ska finnas lättillgängliga för studenter och anställda vid universitetet senast tio veckor efter avslutad kurs. För kurs som avslutas i slutet av vårterminen förlängs tiden med fyra veckor på grund av sommarsemester. I normalfallet publiceras resultaten på institutionens webbplats alternativt på kursens sida i universitetets lärplattform. Resultaten finns dessutom arkiverade vid respektive institution i enlighet med gällande arkivregler, studenterna har alltid möjlighet att begära ut dessa handlingar.

Inom ramen för det utvecklingsarbete som beskrivs i föregående svar pågår ett utvecklingsarbete för att kursrapporterna automatiskt ska publiceras i den digitala och publika utbildningskatalogen.

Utveckling av utbildningar

Exempel på kurser där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder:

Vid en kurs i tyska med ett stort inslag av grammatik har formerna för undervisningen ändrats efter studenternas synpunkter i kursvärderingarna. Studenterna ville få möjlighet till utökad distansundervisning. Nu finns inslag av blended learning, vilket innebär att seminarierna på campus kompletteras med övningar som kan göras på distans.

Vid en kurs i nederländska har undervisningen ändrats då studenterna i kursvärderingar ville få mer övning i muntlig språkfärdighet. Nu har till exempel ett inslag av lärarledda studiegrupper införts och extra seminarier med integrerade muntliga presentationsövningar införts i undervisningen.

Vid andra terminens kurs i idéhistoria har uppläggnings av kursens olika delar ändrats efter studenternas synpunkter i kursvärderingarna. Studenterna har framfört synpunkter på att de olika delarna har schemamässigt överlappat med varandra så att för lite ograverad tid lämnats till uppsatsen. Kursens olika delar har nu gjorts om både till innehåll och omfång, och terminen avslutas med uppsatsen och en metoddag, vilken tydligt anknyter till uppsatsen.

Vid en kurs i detektorfysik har laborationerna omarbetats efter studenternas synpunkter i kursvärderingarna. Studenterna ansåg att laborationerna var otydliga och inte tillräckligt länkade till en tidigare teoridel. Nu löper de tre laborationerna genom hela kursen, och har ett tydligare fokus på fysikaliska koncept.

Vid en fältkurs i naturgeografi har en tydligare koppling mellan teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet införts efter studenternas synpunkter i kursvärderingarna. Ett exempel är att yrkesverksamma naturgeografer bjuds in för att förmedla kopplingen mellan kursens innehåll och arbetsmarknaden. Ett annat är att den salstentamen som tidigare examinerade kursens teoretiska moment har ersatts med en hemtentamen med fokus på förståelse, tillämpning och analys.

Inom kandidatprogram i mångfaldsstudier framförde studenterna synpunkter på praktikkursens placering inom programmet eftersom det var många studenter som fick arbetserbjudanden från sina praktikplatser. Praktikkursen avslutar nu terminen, för att underlätta studenternas anknytning till arbetslivet. Efterföljande kursvärderingar visar att de genomförda förändringarna har fått önskat resultat.

Inom kandidatprogram i filosofi, ekonomi och politik har det införts grupphandledning i form av textseminarier (s.k. tutorials) med anledning av studenternas synpunkter i kursvärderingarna. Studenterna behövde mer stöd i att utveckla förmågan i att närläsa filosofiska texter. Nu träffar erfarna lärare en grupp om cirka fem studenter en gång per vecka för att tillsammans läsa och diskutera delar av kurslitteraturen. Ändringarna har lett till förbättrade tentamenssvar som än mer tydligt hänvisar till kurslitteraturen.

Inom masterprogram i folkhälsovetenskap har ett större utvecklingsarbete skett med anledning av studenternas synpunkter. Studenterna framförde synpunkter på strukturen och innehållet i programmet. Via uppföljningssamtal med studenterna framkom att det inom programmet fanns två olika studentgrupper med helt olika ingångar och mål med programmet. Fr.o.m. höstterminen 2020 har programmet en gemensam del och sedan vidtar två inriktningar, individuella eller samhällsrelaterade perspektiv på folkhälsa.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna.

UKÄ konstaterar att universitetet i *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* har fastställt regler för

kursvärderingar. UKÄ konstaterar vidare att innehållet i 1 kap. 14 § HF har återgetts i reglerna (avsnitt 1.5) och att det i dessa angetts följande: ”Samtliga kurser på Stockholms universitet ska utvärderas. [...] Efter avslutad kurs ska studenternas kursvärderingar sammanställas, och tillsammans med medverkande lärares synpunkter samt kursens resultat, utgöra underlag för en analys som dokumenteras i en kursrapport [...] Prefekten/motsvarande vid respektive institution ansvarar för att kursvärderingar och kursrapporter genomförs samt att studenterna informeras.”.

Av lärosätets svar framgår att vissa variationer kan finnas när det gäller formen för genomförande och sammanställningar av kursvärderingar inom och mellan fakulteter och institutioner. Av svaret och dokumentet *Kursvärderingar vid Naturvetenskapliga fakulteten – rutiner och riktlinjer* framgår vidare att vid naturvetenskapliga fakulteten genomförs kursvärderingar för alla kurser digitalt i verktyget Survey & Report samt att en enkätansvarig person på institutionen ansvarar för att mallfrågor och kompletterande frågor sammanfogas till en enkät. Lärosätet har i sitt svar uppgett att enkätansvarig också ansvarar för att sammanställa studenternas svar liksom för publicering av kursrapporten. I sammanhanget kan noteras att det av naturvetenskapliga fakultetens dokument med riktlinjer vidare framgår att sammanställningen i enkätverktyget enbart görs med avseende på de kvantitativa svaren samtidigt som en sammanställning av hela enkäten, inklusive fritextsvar, ska göras. Utöver detta ska enligt fakultetens riktlinjer kursrapporter genomföras, som innehåller både sammanställningar av kursvärderingar, inklusive fritextsvar, och en analys av dessa tillsammans med lärares erfarenheter liksom förslag på eventuella åtgärder inför kommande kurstillfällen.

Universitetet har lyft fram att ett utvecklingsarbete pågår på lärosätet för att stärka kursvärderingsprocessen utifrån universitetets regler och att den digitala kursvärderingstjänsten successivt kommer att sjösättas under 2020. Av dokumentet *Nya kvalitetssäkrande aktiviteter inom Stockholms universitets kvalitetssystem för utbildning* framgår att målet är ett gemensamt system för arbetet med kursvärderingar, vilket bland annat inkluderar ett gemensamt IT-verktyg, gemensamma frågor i enkäter, sammanställning och tillgängliggörande av kursrapporter. UKÄ ser positivt på att universitetet genomför ett arbete med att säkerställa en gemensam ordning för kursvärderingarna och förenlighet med såväl nationella som lokala bestämmelser för dem.

Efter genomgång av universitetets svar och hänvisade dokument bedömer UKÄ sammanfattningsvis att lärosätet har genomfört åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.⁷ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁸

Mot denna bakgrund anser UKÄ att lärosätet, efter att det har sammanställt kursvärderingarna, ska informera studenterna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten och besluten ska därefter hållas tillgängliga för studenterna. De studenter som avses är såväl de som getts möjlighet att svara på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen. Av detta följer att lärosätet inte kan frånhända sig detta ansvar och överlämna det till exempelvis studentrepresentanter, studentkår eller studentombudsman.

I universitetets *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå* (avsnitt 1.5) anges att ”Efter avslutad kurs ska

⁷ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

⁸ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31–32.

studenternas kursvärderingar sammanställas, och tillsammans med medverkande lärares synpunkter samt kursens resultat, utgöra underlag för en analys som dokumenteras i en kursrapport. Kursrapporten ska även innehålla de eventuella förändringsförslag som enligt analysen bör vidtas inför kommande kurstillfällen. [...] Kursrapporterna ska finnas lättillgängliga för studenter och anställda vid universitetet senast tio veckor efter avslutad kurs. För kurs som avslutas i slutet av vårterminen förlängs tiden med fyra veckor på grund av sommarsemester. Vid Stockholms universitet ska studenterna som har deltagit i kursen informeras om sammanställningen av kursvärderingen och kursrapporten. Kursrapporten ska även delges studenter som påbörjar kursen vid nästföljande kurstillfälle. Prefekten/motsvarande vid respektive institution ansvarar för att kursvärderingar och kursrapporter genomförs samt att studenterna informeras.”.

UKÄ konstaterar att universitetet har regler om att studenter som deltagit i kursen ska informeras om sammanställningen av kursvärderingen och kursrapporten samt att det är prefekten eller motsvarande vid respektive institution som ansvarar för att studenterna informeras. Det framgår dock inte av reglerna hur informationen ska lämnas till studenterna. I sitt svar har universitetet uppgett att universitetet har en decentraliserad beslutsstruktur i syfte att beslut ska fattas nära där utbildningen sker och mot den bakgrunden kan vissa variationer finnas inom och mellan fakulteter hur studenterna informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder. I samband med inlämnandet av stickprov har universitetet gällande flera av stickproven uppgett att samtliga på de aktuella kurserna registrerade studenterna delgetts sammanställningar av kursvärderingen och kursrapporten via e-post samt att eventuella beslut om åtgärder från föregående kurstillfälle meddelas även nya studenter vid nästkommande kursstart.

E-postutskick anser UKÄ är ett bra sätt att informera de studenter som fått möjlighet att delta i kursvärderingarna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av dessa. Vidare uppfattar UKÄ att kursrapporterna enligt universitetet omfattar de ”eventuella beslut om åtgärder som kursvärderingarna föranleder” genom att kursrapporten ska innehålla de förändringsförslag som enligt analysen bör genomföras inför kommande kurstillfällen. Om beslut, utöver de förändringsförslag som framgår av kursrapporten, fattas med anledning av kursvärderingarna förutsätter UKÄ att universitetet säkerställer att även dessa omfattas av information till studenterna i enlighet med gällande bestämmelser.

När det gäller nya studenter anges i universitetets regler att ”Kursrapporten ska även delges studenter som påbörjar kursen vid nästföljande kurstillfälle”. Det framgår dock inte på vilket sätt nya studenter ska få ta del av informationen. Universitetet har i sitt svar om hur studenterna informeras angett att ”i normalfallet publiceras resultaten på institutionens webbplats alternativt på kursens sida i universitetets

lärplattform. Nya studenter får samma information muntligt och/eller skriftligt i samband med kursstart”. UKÄ konstaterar dock att dessa tillvägagångssätt inte framgår av universitetets regeldokument, inte heller de nämnda rutiner med e-postutskick som finns för flera kurser som lärosätet framhållit i samband med inlämnandet av stickprov. UKÄ förutsätter att universitetet i sina regler på ett tydligare sätt anger hur informationen om resultaten och de eventuella åtgärder som kursvärderingarna föranleder ska lämnas till såväl nya studenter som till de som getts tillfälle att delta i utvärderingarna.

I universitetets regler anges att ”Kursrapporterna ska finnas lättillgängliga för studenter och anställda vid universitetet senast tio veckor efter avslutad kurs. För kurs som avslutas i slutet av vårterminen förlängs tiden med fyra veckor på grund av sommarsemester.” UKÄ konstaterar emellertid att det inte framgår i reglerna hur tillgängliggörandet ska ske. Universitetet har i sitt svar om hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna uppgett att ”I normalfallet publiceras resultaten på institutionens webbplats alternativt på kursens sida i universitetets lärplattform. Resultaten finns dessutom arkiverade vid respektive institution i enlighet med gällande arkivregler, studenterna har alltid möjlighet att begära ut dessa handlingar.” Universitetet har även i samband med de inlämnade stickproverna framfört om de flesta av de granskade kurserna att kursrapporterna i fråga antingen publicerats på institutionens webbplats, som samtliga studenter kan ta del av, eller på kursens sida i universitetets lärplattform, både för de studenter som har gått kursen och för de som börjar kursen vid nästkommande kurstillfälle. I dessa fall anser UKÄ att resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna hållits tillgängliga för såväl nya studenter som de studenter som getts möjlighet att delta i utvärderingen.

Universitetet har i sitt svar uppgett att det ”pågår ett utvecklingsarbete för att kursrapporterna automatiskt ska publiceras i den digitala och publika utbildningskatalogen”. UKÄ ser positivt på att ett sådant arbete bedrivs. Även om det av lärosätets svar och fakultetens riktlinjer framgår att kursrapporter vid naturvetenskapliga fakulteten tillgängliggörs på institutionens webbplats, saknas enligt UKÄ däremot en övergripande reglering av hur tillgängliggörandet ska ske. UKÄ utgår från att universitetet ser över sina regler och ser till att det i reglerna tydliggörs hur resultaten och de eventuella åtgärder som kursvärderingarna föranleder ska tillgängliggöras för studenterna.

Utveckling av utbildningar

UKÄ konstaterar att Stockholms universitet har gett flera exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder som utvecklat och förbättrat utbildningen. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

Universitetet har gett in sammanställningar av kursvärderingar för åtta av de tio utvalda kurserna.

I det ena fallet där någon kursvärdering inte har gjorts (kursen *Examensarbete i företagsekonomi för kandidatexamen, FE3930*) har universitetet angett följande: "Kursen gavs tidigare inom ramen för Kandidatprogram i företagsekonomi. 2018 gjordes strukturen i programmet om, och sedan dess finns en separat kursplan för respektive inriktning inom programmet. Kursen hade tillfälle ht 2019 för studenter som inte avslutat sin utbildning. Ht 2019 fanns en omregistrerad student (antagen 2015) på kursen, men inga resultat finns inrapporterade i Ladok. Det har inte gjorts en kursvärdering för denna kurs ht 2019, denna student har fått göra kursvärderingar och informerats om resultaten vid tidigare kursregistreringar."

I det andra fallet där det saknas kursvärdering (kursen *Socialt arbete III, SUF600*) har universitetet angett följande: "Kursen gavs tidigare inom ramen för Socionomprogrammet med inriktning mot omsorg om äldre och funktionshindrade. Denna inriktning slutade erbjudas 2017. Kursen hade tillfälle ht 2019 för studenter som inte avslutat sin utbildning. HT 2019 fanns fem omregistrerade studenter på kursen 2019 (antagna 2008, 2009, 2013, 2014, 2015), men inga resultat finns inrapporterade i Ladok. Det har inte gjorts en kursvärdering för denna kurs ht 2019, dessa studenter har fått göra kursvärderingar och informerats om resultaten vid tidigare kursregistreringar."

Med hänsyn till att universitetet uppgett att studenterna på de aktuella kurserna omregistrerats och att dessa tidigare haft möjlighet att delta i kursvärderingar avseende nämnda kurser vid tidigare kursregistreringar anser UKÄ att universitetet har gett godtagbara förklaringar till att kursvärderingar inte genomförts för de aktuella kurserna under ifrågavarande termin.

I de åtta fall där det framgår att kursvärderingar gjorts har universitetet redovisat resultaten av dem i form av kursrapporter för samtliga kurser. I en av kurserna (*Statsvetenskap I, SVS001*) har kursvärderingar och kursrapporter genomförts för såväl samtliga ingående delkurser som för kursen som helhet, vilket UKÄ anser är positivt.

För kursen *Programmering för mobiler (IB916N)* framgår inte hur universitetet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats. Lärosätet har endast uppgett att kursrapporten publicerats på institutionens webbplats. UKÄ konstaterar att resultaten och eventuella beslut om åtgärder därmed får anses ha hållits tillgängliga för studenterna men att det saknas uppgifter om hur universitetet informerat till exempel de studenter som getts möjlighet att delta i utvärderingen och nya studenter om resultaten och eventuella beslut om åtgärder.

Av lärosätets svar för kursen *Processrätt (JU312K)* framgår att en sammanställning av kursvärderingen i en version utan fritextsvar är tillgänglig för samtliga studenter via institutionens webbplats samt att studenterna har fått kursvärderingarna i sin helhet även via utbildningsutskottet genom studentrepresentanter från linjerådet. Universitetet har vidare uppgett att information om förändringar på kursen under våren 2020 har kommunicerats till studenterna genom en ny kursplan och en ny kursbeskrivning samt att informationen om förändringarna av kursens upplägg på ett tydligare sätt än tidigare har förmedlats vid introduktionsföreläsningen. UKÄ konstaterar att kursvärderingarna får anses ha hållits tillgängliga för studenterna genom publiceringen på institutionens webbplats men att det inte framgår att något tillgängliggörande av eventuella beslut om åtgärder har skett. Även om universitetet har genomfört vissa åtgärder för kommunikering av förändringar, är det oklart vilka studenter som omfattats av informationen och om den avsett såväl de studenter som deltagit i utvärderingen som nya studenter samt om informationen även omfattat resultatet av kursvärderingarna. Det är vidare otydligt på vilket sätt kommunikation har skett.

För flera av kurserna (*Verksamhetsförlagd utbildning III, ämneslärarprogrammet med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan, CHVFÄ, Italienska II, IT230A, Personlighetspsykologi, PSPR12, Kärnfysik, FK7051 och Molnfysik på mikro- och makroskala, MO8011*) har universitetet uppgett att alla studenter som har varit registrerade på de aktuella kurserna har delgetts sammanställningar av kursvärderingen och kursrapporten via e-post samt att eventuella beslut om åtgärder från föregående kurstillfälle meddelas även nya studenter vid nästkommande kursstart. Förutsatt att universitetet med uttrycket ”alla registrerade studenter på kursen” avser de studenter som har getts möjlighet att delta i utvärderingarna anser UKÄ att dessa därmed har informerats om resultaten och eventuella beslut som föranletts av kursvärderingarna. När det gäller nya studenter framkommer att dessa informeras om i vart fall eventuella beslut om åtgärder, men enligt UKÄ är det oklart om de även får information om resultaten av kursvärderingarna. Universitetet har för kurserna *Verksamhetsförlagd utbildning III, ämneslärarprogrammet med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan (CHVFÄ), Italienska II (IT230A), Kärnfysik (FK7051) och Molnfysik på mikro- och makroskala (MO8011)* uppgett att kursrapporten är publicerad på institutionens webbplats, vilken samtliga studenter kan ta del av. För kursen *Personlighetspsykologi (PSPR12)* har universitetet angett att kursvärderingen och kursrapporten är publicerad på kursens sida i universitetets lärplattform, både för de studenter som har gått kursen och för de som börjar kursen vid nästkommande kurstillfälle. Det får därmed enligt UKÄ anses framgå att resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna i samtliga fem kurser har hållits tillgängliga för såväl nya studenter som de studenter som getts möjlighet att delta i utvärderingen.

För kursen *Statsvetenskap I (SVS001)*, där de fyra delkurserna har utvärderats separat, liksom kursen som helhet, har universitetet framfört att sammanställningen av kursvärderingarna ingår i kursrapporten samt att kursrapporten är publicerad på kursens sida i universitetets lärplattform, både för de studenter som har gått kursen och för de som börjar kursen vid nästkommande kurstillfälle. Lärosätet har vidare uppgett att eventuella beslut om åtgärder från föregående kurstillfälle meddelas även nya studenter vid nästkommande kursstart. Med hänsyn till att kursrapporten publicerats på kursens sida i universitetets lärplattform för såväl tidigare som nya studenter anser UKÄ att resultaten och eventuella beslut om åtgärder därmed har hållits tillgängliga för studenterna. UKÄ konstaterar att det dock inte framgår hur lärosätet har informerat om resultaten och om eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna och om informationen omfattat såväl nya som tidigare studenter.

Utifrån vad UKÄ anför ovan utgår ämbetet från att universitetet vidtar de åtgärder som behövs för att såväl gamla som nya studenter ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen, lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100), HF. Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning (2 kap. 2 § första stycket 9 HF).

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Om en högskola kallar en person till anställning ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan dokumenteras. Endast den som är behörig att anställas som professor får anställas genom kallelse. Beslutet ska fattas av rektor. Vid anställning genom kallelse behöver information enligt 6 § AF inte lämnas, men bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.
3. Bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer och gästprofessorer) som fattats under perioden 1 januari–31 december 2019.
4. Bifoga en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattades under perioden 1 september–30 november 2019.
5. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
6. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av en professor genom kallelse som fattats under perioden 1 januari–31 december 2019.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF samt att de utvalda anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler. Beträffande anställningar genom kallelse har upplysts om att granskningen kommer att avse dokumenteringen av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av bestämmelserna om sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Stickprov

Lärosätet har inte bifogat någon lista över beslut om anställning av professorer genom kallelse eftersom det enligt lärosätet inte fattats några sådana beslut under den efterfrågade perioden.

Lärosätet har bifogat en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer som fattades under perioden 1 januari–31 december 2019 samt en lista över samtliga anställningsbeslut som fattades under perioden 1 september–30 november 2019. Från listorna har UKÄ valt ut 20 anställningar: 5 professorsanställningar, 10 lektorsanställningar och 5 övriga anställningar.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor:

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.
2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla, ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.
3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.
 - a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena, det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
 - b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen, ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer har universitetet även ombetts besvara följande:

4. Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl.
 - a) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendena om anställning av professor; det vill säga för det fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.
 - b) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen till det.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har kommit in med dokumentet *Anställningsordning för anställning som och befordran till lärare vid Stockholms universitet* (SU FV 1.1.2-0354-20).

Stockholms universitet har svarat bland annat följande.

Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

På Stockholms universitets webbplats finns *Anställningsordning för anställning som och befordran till lärare*. På denna sida hittas även övergripande information om anställningsordningen. Ytterligare hänvisning till anställningsordningen finns under anvisningar för sökande till läraranställningar.

Universitetets anställningsordning innehåller de regler för läraranställningar som gäller. I anställningsordningen anges regleringen enligt högskoleförordningen samt universitetets lokala regler. Därutöver finns kompletterande riktlinjer inom de båda områdena. I rekryteringsverktyget ReachMee finns uppbyggda, och för universitetet anpassade, mallar och processer för olika typer av anställningar (lärare, administrativ personal, doktorander) som säkerställer att alla rekryteringar sker i enlighet med gällande rutiner.

Utöver vad som framgår i anställningsordningen finns information för att säkerställa en rättssäker hantering av överklaganden i anställningsärenden på Stockholms universitets webbplats. Därtill har Stockholms universitet en tydligt strukturerad processbeskrivning vad gäller anställning av teknisk och administrativ personal.

Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

Utöver det som anges i högskoleförordningen anger anställningsordningen att:

”Kallelseförfarande kan användas som ett verktyg för strategiska rekryteringar när det gäller professorer men bör tillämpas med stor återhållsamhet.

Om en institution/motsvarande önskar att en professor ska kallas till anställning ska förslag härom lämnas till områdesnämnden. I förslaget ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för verksamheten redovisas och, om behov föreligger, lämpliga sakkunniga föreslås. Beslut om att kallelseförfarande ska inledas fattas av rektor efter förslag från områdesnämnden, liksom beslut om anställning. Vid bedömning av behörighet för anställning som professor ska sakkunnigbedömning inhämtas, om det inte är uppenbart obehövligt.”

Både förslag om att inleda kallelseförfarande och eventuellt förslag till beslut om anställning bereds alltså av respektive områdesnämnd inför rektors beslut. Det är alltså de båda områdesnämnderna, och i slutändan rektor som genom sitt beslut, som säkerställer att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet.

Kallelseförfarandet tillämpas med stor restriktivitet inom Stockholms universitet. Universitetet har inte kallat någon professor under 2019.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig hantering av anställnings- ärenden

Universitetet har bland annat hänvisat till sin webbplats, där anställningsordningen finns och övergripande information om anställningsordningen. Lärosätet har framhållit att det utöver anställningsordningen finns kompletterande riktlinjer. I rekryteringsverktyget ReachMee finns enligt universitetet uppbyggda mallar och processer som är anpassade för lärosätets olika typer av anställningar som säkerställer att alla rekryteringar följer gällande rutiner. Universitetet har framfört att det på webbplatsen finns information för att säkerställa en rättssäker hantering av överklaganden i anställningsärenden. Lärosätet har vidare uppgett att det finns en tydligt strukturerad processbeskrivning för anställning av teknisk och administrativ personal.

UKÄ bedömer att Stockholms universitet har ändamålsenliga rutiner för att säkerställa en rättssäker och likvärdig hantering av anställningsärenden.

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig, och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁹

UKÄ konstaterar att universitetets anställningsordning (SU FV 1.1.2-0354-20) beslutades av universitetets styrelse den 18 februari 2020 och att den gäller från och med den 18 februari 2020. Anställningsordningen

⁹ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

finns tillgänglig på lärosätets webbplats. Lärosätet uppfyller därför bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF om att styrelsen själv ska besluta om anställningsordning och har agerat i enlighet med regeringens uttalande om att den ska finnas tillgänglig.

Anställning av professor genom kallelse

Beträffande kallelseförfarandet gjorde regeringen följande bedömning i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*:¹⁰

Befattningsutredningen har föreslagit att ett kallelseförfarande ska införas primärt som en åtgärd för jämställdhet. Regeringen anser dock att det kan ifrågasättas om det är förenligt med EU-rätten att införa ett sådant förfarande som föreslås i jämställdhetssyfte. Däremot delar regeringen utredningens uppfattning om att ett kallelseförfarande utformat som ett verktyg för strategiska rekryteringar bör införas vid anställning av professorer. Universitet och högskolor kan därigenom kalla framstående personer genom ett snabbt och enkelt förfaringsätt. Förfarandet innebär att svenska lärosäten kan konkurrera om internationellt mycket framstående personer som de annars skulle riskera att gå miste om på grund av ett alltför långdraget anställningsförfarande. Vid anställning genom kallelse bör enligt regeringens mening inte någon föregående information om en ledig professorsanställning behöva lämnas.

Några av de remissinstanser som har varit negativa till förslaget, däribland Överklagandenämnden för högskolan, har framhållit att kallelseförfarandet kan äventyra rättssäkerheten och minska transparensen. Det är enligt regeringen viktigt att ett kallelseförfarande inte strider mot kravet i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen om att det vid tillsättning av statlig tjänst endast ska fästas avseende vid sakliga grunder. De personer som enligt regeringen bör vara aktuella för anställning genom ett kallelseförfarande är sådana personer som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor samt i övrigt besitter den kompetens som lärosätet behöver. Innan ett kallelseförfarande blir aktuellt bör en kravprofil för anställningen upprättas. Som regeringen har angett bör ett sakkunnigutlåtande hämtas in även vid anställning av professor genom ett kallelseförfarande. Ett sakkunnigutlåtande bör dock inte hämtas in om det är uppenbart obehövligt, t.ex. i de fall en person som kallas redan är professor. Kallelseförfarandet bör användas restriktivt. Beslut om kallelse bör beslutas av rektor och det bör inte få delegeras. Rättssäkerhetsaspekterna bör mot denna bakgrund bli tillgodosedda. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Stockholms universitet har uppgett att både förslag om att inleda kallelseförfarande och eventuellt förslag till beslut om anställning bereds av respektive områdesnämnd inför rektors beslut. Det är enligt lärosätet alltså de båda områdesnämnderna, och i slutändan rektor som genom sitt beslut, som säkerställer att reglerna om kallelse tillämpas på ett rätts-säkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Universitetet har vidare uppgett

¹⁰ Prop. 2009/10:149 s. 69–70.

att kallelseförfarandet tillämpas med stor restriktivitet inom Stockholms universitet.

UKÄ konstaterar att universitetet har riktlinjer för kallelseförfarandet. UKÄ noterar att det i universitetets anställningsordning (avsnitt 3.4) anges att kallelseförfarandet bör tillämpas med stor återhållsamhet. Detta ligger i linje med uttalandena i förarbetena.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara i högst sex månader eller vid anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ konstaterar att det i universitetets anställningsordning (avsnitt 3.2) anges att information om alla lediga anställningar ska på lämpligt sätt lämnas i enligt bestämmelserna i 6 § AF. I avsnittet framhålls att sådan information ska lämnas oavsett om en anställning ska gälla tillsvidare eller för begränsad tid. Information om en ledig anställning behöver i undantagsfall inte lämnas om det enligt gällande rättspraxis finns särskilda skäl för att inte lämna sådan information. Vidare framhålls att information om den lediga anställningen ska anslås på universitetets officiella anslagstavla och publiceras på universitetets webbplats samt anmälas till Arbetsförmedlingen.

I anställningsordningen (avsnitt 7.1) finns även riktlinjer för lämnande av information om beslut om anställning.

UKÄ bedömer att universitetet har regler som stämmer överens med bestämmelserna i AF.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att avsnitt 1.6 och 5.1 i Stockholms universitets anställningsordning innehåller uppgifter om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare och att uppgifterna stämmer med vad som anges i 4 kap. 5 § HF.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen bland annat uttalat följande.¹¹

Vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. [...] Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör universiteten och högskolorna själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, t.ex. om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ konstaterar att lärosätet i avsnitt 5.2 i anställningsordningen har återgett innehållet i 4 kap. 6 § HF på rätt sätt. Anställningsordningen innehåller alltså uppgifter om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning av professor.

¹¹ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68–69.

Stickprov

Utifrån Stockholms universitets svar och av de handlingar som lärosätet kommit in med konstaterar UKÄ följande.

Information om lediga anställningar

Av de 20 anställningar som UKÄ valt ut som stickprov har Stockholms universitet utlyst 19 av anställningarna. Universitetet har uppgett att anställningarna annonserades på Stockholms universitets webbplats och anmälades till Arbetsförmedlingen. En av professorsanställningarna (2.3.2-1349-17) ledigkunjordes även på Euraxess, ett europeiskt nätverk. Universitetet har uppgett att den enda anställning som inte utlystes (SU FV-4166-18) gällde en befordran från biträdande lektor till universitetslektor. UKÄ har inga synpunkter på att denna anställning inte annonserades.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara i högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

Universitetet har uppgett att universitetet i samtliga 20 stickprov utom ett har anslagit beslut om anställning på universitetets elektroniska officiella anslagstavla. Det anställningsbeslut som inte anslogs på anslagstavlan (SU FV-4166-18) gällde en befordran från biträdande lektor till universitetslektor. UKÄ har inte några synpunkter på att någon information om beslut inte lämnats i detta ärende.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

UKÄ konstaterar att bestämmelsen 4 kap. 5 § HF om jämställd representation återges i Stockholms universitets dåvarande anställningsordning (SU FV-2.3.1.2-3779-17, avsnitt 5.1), som gällde under den granskade perioden. Vidare anges att det är områdesnämnderna som får inrätta lärarförslagsnämnd och besluta om vilka ledamöter som ska ingå i nämnden.

Lärosätet har redovisat lärarförslagsnämndens respektive beredningsgruppens sammansättning för varje stickprov där en grupp personer lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen. UKÄ konstaterar att sammansättningen vid samtliga anställningar utom två var jämställd.

Ärendet (SU FV-3314-19) gällde en tidsbegränsad anställning som universitetslektor i teatervetenskap. Universitetet har beträffande detta ärende uppgett bland annat följande. I ärendet var det en internt tillsatt beredningsgrupp som behandlade ärendet. Gruppen bestod av ämnets fyra professorer, studierektorn och en studeranderepresentant. Eftersom tre av ämnets fyra professorer är kvinnor kom gruppen att bestå av fyra kvinnor och två män. UKÄ konstaterar att universitetet inte har uppgett om det funnits synnerliga skäl till att frånga regeln om jämställd representation och heller inte närmare förklarat vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma jämställd representation i detta fall. UKÄ kan inte överpröva universitetets bedömning, men vill samtidigt understryka att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från jämställd representation.

Ärendet (SU 2.3.2-3748-17) gällde en anställning som professor i neurokemi. Universitetet har beträffande detta ärende uppgett bland annat följande. Ärendet bereds av Kemiska sektionens lärarförslagsnämnd och förslaget tillstyrks av Naturvetenskapliga områdets prodekan inför rektors beslut om anställning. Kemiska sektionens lärarförslagsnämnds ordinarie sammansättning utgörs 2018 av fyra lärarrepresentanter (tre män och en kvinna) och två studenter (en man och en kvinna). I detta ärende deltog två lärarsuppleanter. Vid nämndens första möte, val av tätgrupp, deltog fem lärare (tre män och två kvinnor) och en student (en man). Vid nämndens andra möte, efter provföreläsningar och intervjuer, deltog fyra lärare (två män och två kvinnor) och en student (en kvinna). UKÄ noterar att det varit jämställd representation vid de två möten som lärarförslagsnämnden hade inför beslutet om anställning. UKÄ konstaterar dock att lärarförslagsnämndens ordinarie sammansättning inte varit jämställd (tre män och en kvinna). Universitetet har inte uppgett om det funnits synnerliga skäl till att frånga regeln om jämställd representation och heller inte närmare förklarat vilka åtgärder som vidtagits för att åstadkomma jämställd representation i den ordinarie sammansättningen. UKÄ kan inte överpröva universitetets bedömning, men vill samtidigt understryka att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från jämställd representation.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas, utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge

gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtroga med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.¹²

Universitetet har för de utvalda stickproven om anställning som professor (fyra ärenden) redovisat antalet sakkunniga (tre i varje ärende) och könsfördelningen bland de sakkunniga. UKÄ konstaterar att könsfördelningen bland de sakkunniga har varit jämn och att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 6 § HF är uppfyllt.

Anställning av professor genom kallelse

Enligt universitetet har det under den aktuella granskningsperioden inte fattats några beslut om anställning av professor genom kallelse.

¹² Prop. 2009/10:149 s. 68–69.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434), HL, om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100), HF.

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Av 33 § i förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll samt vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Enligt 41 § FL får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Enligt 43 § FL ska ett överklagande av ett beslut göras skriftligen till den högre instans som ska pröva överklagandet (överinstansen). Överklagandet ska dock ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras. Enligt 44 § FL ska ett överklagande av ett beslut ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examiner att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examiner har alltså en skyldighet att ändra ett

betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 38 § FL.

I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bland annat bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet, var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kom in till lärosätet under perioden 1 september–30 november 2019.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter. Vidare har lärosätet informerats om att ämbetet kommer att stickprovsvis granska handläggningen av ett antal överklaganden, och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden och ställa frågor till lärosätet.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 överklagade ärenden från listan och bitt lärosätet bifoga besluten med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Överklagande

Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet var vänlig bifoga dessa.

Stockholms universitet har bifogat följande dokument.

- *Handbok i ärendehandläggning*
- *Antagningsordning för tillträde till utbildning på grundnivå och avancerad nivå*
- *Regler och handlägningsordning för tillgodoräknande*
- *Lokal examensordning*
- *Anställningsordning för anställning som och befordran till lärare vid Stockholms universitet*
- *Riktlinjer för disciplinärenden vid Stockholms universitet*

Universitetet har även bifogat exempel på mallar med överklagandehänvisningar på svenska och på engelska, överklagandehänvisningar avseende behörighet, anstånd, studieuppehåll, antagning, tillgodoräknande, examensbevis, disciplinära åtgärder och anställningar.

Stockholms universitet har svarat bland annat följande.

Överklagandehänvisning avseende behörighet finns även på antagningsbeskeden via Antagningsservice vid Universitets- och högskolerådet (UHR). Texten med denna överklagandehänvisning har tagits fram av UHR. Universitetet har uppmärksammat brister i överklagandehänvisningen, men med anledning av att det är UHR som tillhandahåller överklagandehänvisningen kan universitetet inte rätta till dessa brister på egen hand. Universitetet har inlett en dialog med UHR om justering av texterna i antagningsbeskeden och har noterat att det även pågår en dialog mellan UKÄ och UHR för att diskutera utformningen av överklagandehänvisningarna i antagningsärenden.

Klagomål

Stockholms universitet har bifogat följande dokument.

- *Handlägningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning (SU FV-1.1.2-0550-20)*
- *Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå (SU FV-1.1.2-0009-19)*
- *Studenthandbok*
- *Handlägningsordning för diskrimineringsärenden avseende studenter (SU FV-2330-19)*
- *Trakasserier och kränkande särbehandling, broschyr*

Stockholms universitet har svarat bland annat följande.

Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

I Handläggningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning anges hur studenter kan lämna klagomål rörande utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå och hur universitetet ska hantera klagomålen.

I Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå finns angivet att studenter kan begära omprövning av betygsbeslut och byte av examinator.

Varje läsår tar universitetet fram en studenthandbok som ger en samlad översikt över sådant som är bra att känna till och svar på många av de frågor som universitetets studenter ofta ställer. I studenthandboken finns information om regler som styr verksamheten vid universitetet och att det i universitetets styrdokument bland annat anges hur studenter kan lämna klagomål rörande utbildning och hur universitetet ska hantera studenters klagomål. Vidare finns information om att student kan vända sig till Stockholms universitets studentkår med frågor som rör regler och rättigheter samt för råd och stöd om en student upplever sig ha blivit orättvist behandlad. Studenterna kan även vända sig till Infocenter i Studenthuset med frågor om bland annat antagning, utbytesstudier och examen, men även svar på frågor av allmän karaktär. Vid behov hänvisas man vidare till institution, handläggare eller studie- och karriärvägledare.

I Handläggningsordning för diskrimineringsärenden avseende studenter beskrivs hur situationer då studenter upplever sig utsatta för missgynnande eller kränkande handlingar enligt diskrimineringslagen ska hanteras av universitetet. Information om detta finns även i broschyren Trakasserier och kränkande särbehandling.

Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

På universitetets webbplats finns information om att studenters rättigheter regleras dels i lagar och förordningar, dels i lokala regler i form av styrdokument. Här anges bland annat att det finns ett styrdokument, en Handläggningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning, som beskriver hur studenter kan lämna klagomål rörande utbildning och hur universitetet ska hantera studenters klagomål. Här finns även en länk till universitetets styrdokument och en särskild länk till styrdokumentet Handläggningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning.

Studenthandboken kan läsas digitalt eller laddas ned i pdf-format på universitetets webbplats. Den finns även i tryckt format vid Infocenter i Studenthuset och delas ut under välkomstaktivitet vid terminsstart.

På universitetets webbplats finns information om vad kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier kan vara, vilket ansvar universitetet har och vad studenter kan göra vid sådan behandling. Här finns även broschyren Trakasserier och kränkande särbehandling, som kan läsas digitalt eller laddas ner i pdf-format.

På ovan nämnda webbplats finns även information om att studentombud vid Stockholms universitets studentkår kan besvara studenters frågor kring studenträttigheter och även kan stötta eller företräda studenter i ärenden där de upplever att deras rättigheter inte tillgodosätts.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. Andra beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, exempelvis beslut om disciplinära åtgärder. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

UKÄ konstaterar att Stockholms universitet har lärosätsgemensamma riktlinjer för hantering av överklaganden, *Handbok i ärendehandläggning*. I handboken finns bland annat mallar på svenska och engelska för överklagandehänvisning av beslut till Överklagandenämnden för högskolan, förvaltningsrätten och för anställningsbeslut. UKÄ noterar att mallarna stämmer överens med formuleringarna i 43 och 44 §§ FL. Universitetet har även riktlinjer vad gäller antagning, tillgodoräknande, examensärenden, anstånd, studieuppehåll, disciplinärenden och anställningsärenden.

UKÄ ser positivt på att universitetet har riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas, om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämma med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel

inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹³

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH. Stockholms universitet har lämnat in mallar på överklagandehänvisningar för beslut som avser behörighet, tillgodoräkning, examen, anstånd och studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning.

UKÄ har granskat de mallar, blanketter och beslutsexempel för överklagandehänvisningar som universitetet har bifogat. Såsom UKÄ noterat i föregående avsnitt stämmer mallarna i *Handbok i ärendehandläggning* överens med formuleringarna i 43 och 44 § FL. UKÄ har dock följande synpunkt på en mall som används vid antagningsbesked:

Behörighet: Mallen avser exempel på antagningsbesked via Antagningsservice (2019-12-19). I mallen anges att den som inte har möjlighet att ladda upp sitt överklagande på Mina sidor i stället kan skicka brevet via post. UKÄ konstaterar att det saknas uppgift om att överklagandet även i detta fall ska ställas till ÖNH. Det är viktigt att en överklagandehänvisning innehåller korrekt information om vilken instans som prövar överklagandet.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att det förhållandet att Universitets- och högskolerådet (UHR) har tagit fram vissa av texterna i de överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbeskeden via Antagningsservice, inte fråntar lärosätet sitt ansvar för att de överklagandehänvisningar som universitetet lämnar tillsammans med sina beslut är korrekta. Upplysningsvis har UKÄ under 2019 varit i kontakt med UHR med anledning av de synpunkter ämbetet haft på överklagandehänvisningar i tidigare tillsynsrapporter.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 stickprov. Vid granskningen av dessa framgick det att två av ärendena avsåg samma överklagande men med olika diarienummer. Det ena av ärendena (SU FV-3030-19) avsåg endast ett yttrande, varför någon överklagandehänvisning inte fanns i ärendet och

¹³ Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

någon handläggningstid inte angetts. UKÄ har därför nedan granskat överklagandehänvisningar och handläggningstider i 14 ärenden.

Överklagandehänvisningar

UKÄ har även granskat de utvalda ärendena för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och om hänvisningarna varit korrekta. Ämbetet konstaterar att överklagandehänvisningar har lämnats i samtliga 14 stickprov. UKÄ har följande synpunkter på innehållet i överklagandehänvisningarna:

SU220-3.2.6-0753-19: Ärendet avser tillgodoräknande. Universitetet har anfört bland annat följande. Ansökan om tillgodoräknande inkom 2019-11-05, men diariefördes av misstag med ett redan existerande diarienummer (SU220-3.2.6-0759-19). Ärendet har under handläggningstiden haft det felaktiga diarienumret. När det upptäcktes 2019-11-14 lades ärendet in i diariesystemet med det nuvarande diarienumret. Detta har inneburit att överklagandet inkommit med angivande av det tidigare (felaktiga)diarienumret. I ett försök att underlätta hanteringen av ärendet har universitetet därför fortsatt att använda detta diarienummer i yttrandet till ÖNH. UKÄ noterar att det i överklagandehänvisningen inte anges att den som överklagar i överklagandet ska ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras (se 43 § FL).

SU-121-0150-18 och SU FV-3342-19: Ärendena avser beslut om tillgodoräknande. Universitetet har avseende dessa ärenden uppgett att bilaga med överklagandehänvisning inte diarieförts tillsammans med beslutet, men skickas enligt institutionen alltid med beslutet. I hänvisningarna anges att om klaganden överklagar i rätt tid (och om institutionen inte ändrar sitt beslut) så kommer skrivelsen att skickas vidare till ÖNH tillsammans med en kopia av det överklagade beslutet och de handlingar som legat till grund för beslutet. UKÄ konstaterar att denna formulering inte stämmer överens med 46 § FL, där det anges att om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

SU FV-3.2.1-3686-19, SU FV-3.2.1-3226-19 och SU FV-3.2.1-2961-19: Ärendena avser beslut om att en sökande inte uppfyller kravet på behörighet för att bli antagen till utbildning. UKÄ har kommenterat mallen om behörighet i avsnittet ovan om överklagandehänvisningar.

UKÄ noterar att Stockholms universitet redan har uppdaterat flera av de mallar som UKÄ ovan har haft synpunkter på. Ämbetet förutsätter att Stockholms universitet vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att felaktig eller otydlig information framöver lämnas i överklagandehänvisningar.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹⁴ Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överlagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹⁵

Vad gäller beslut efter omprövning föreskrivs följande i 46 § FL: Om överklagandet inte avvisas, ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstansen. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de utvalda ärendena. Lärosätet har ombetts att ange handläggningstiden och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende. UKÄ konstaterar att universitetet har gett in utdrag från ärendehanteringssystemet för samtliga av de utvalda ärendena. Stockholms universitet har i sitt svar beräknat handläggningstiden i arbetsdagar. UKÄ beräknar dock handläggningstiden nedan i kalenderdagar.

I ett av ärendena (SU-161-3.2.1-0338-19) har universitetet uppgett följande information. Studentens överklagande kom in den 24 oktober 2019 och omprövningsbeslut fattades och meddelades samma dag. Beslutet ändrades till studentens fördel och han beviljades undantag från behörighetskraven till en kurs. Ärendet handlades samma dag eftersom kursen som studenten ansökte dispens inför var en verksamhetsförlagd kurs vars registreringsfrist egentligen hade passerat. I iveren att påskynda handläggningen missade handläggaren att följa den nya hanteringsordningen och ärendet avslutades utan att handlingarna överlämnades till ÖNH enligt med 46 § FL. UKÄ konstaterar att ärendet, så som universitetet har uppgett, skulle ha överlämnats till ÖNH enligt 46 § FL.

När det gäller de återstående 13 ärendena framgår följande. I sex av ärendena var handläggningstiden upp till sju dagar. I tre ärenden var handläggningstiden 8, 9 och 10 dagar. UKÄ konstaterar att dessa tider inte uppfyller kravet på skyndsamt handläggning. I de fyra återstående ärendena (SU FV-3.2.1-3226-19, SU FV-3030-19, SU FV-3.2.1-3342-19

¹⁴ Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

¹⁵ Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

och SU FV-3.2.1-3686-19) var handläggningstiden 13, 15, 26 respektive 29 dagar. UKÄ anser att handläggningstiden i dessa fall inte är acceptabel och förutsätter att universitetet vidtar de åtgärder som behövs för att förhindra att detta upprepas.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

Universitetet har bland annat gett in dokumenten *Handläggningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning, Regler för utbildning och examination på grundnivå och avancerad nivå, Studenthandbok och Handläggningsordning för diskrimineringsärenden avseende studenter.*

UKÄ konstaterar att universitetet har rutiner för hantering av klagomål. *Handläggningsordning för hantering av klagomål från studenter rörande utbildning* beskriver hur studenter kan lämna klagomål på utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå och hur universitetet ska hantera klagomål. Vissa ärenden faller utanför denna handläggningsordning, bland annat ärenden om diskriminering och trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567) och disciplinära åtgärder mot studenter enligt 10 kap. högskoleförordningen. Diskrimineringsärenden handläggs enligt en särskild ordning som finns beskriven i styrdokumentet *Handläggningsordning för diskrimineringsärenden avseende studenter*. Av dokumentet framgår att det är studentavdelningen vid Stockholms universitet som utreder diskriminering som påtalas av studenter.

I *Studenthandboken* finns information om att studenter kan vända sig till Stockholms universitets studentkår med frågor om regler och rättigheter samt för råd och stöd om de upplever att de har blivit orättvist behandlade. I *Studenthandboken* finns även information om vart studenterna ska vända sig för råd och stöd, med frågor eller anmälan om diskriminering och trakasserier.

UKÄ bedömer att Stockholms universitet har ändamålsenliga rutiner för klagomål och ser positivt på detta.

Bisysslor

Bakgrund

En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla ska hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen. Detta framgår av 3 kap. 7 § första stycket högskolelagen, (1992:1434), HL. I paragrafens andra stycke hänvisas till att det i fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA.

Följande anges i 7–7 c §§ LOA:

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende (7 §).

Arbetsgivaren ska på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § (7 a §).

En arbetstagare ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (7 b §).

En arbetsgivare ska besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla en motivering (7 c §).

Det finns även särskilda regler i högskoleförordningen (1993:100), HF.

En högskola ska på lämpligt sätt informera sina lärare om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HL. En högskola ska ge sina lärare råd vid bedömningen av om en viss bisyssla är förenlig med den bestämmelsen. Om en lärare begär det, ska högskolan lämna skriftligt besked i en sådan fråga. Av 7 a § LOA följer att en högskola på lämpligt sätt ska informera sina anställda om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § LOA (4 kap. 14 § HF).

En lärare är skyldig att hålla högskolan informerad om de bisysslor som han eller hon har och som har anknytning till anställningens ämnesområde. Högskolan ska dokumentera informationen. Dokumentationen

ska hållas ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har (4 kap. 15 § HF).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur informerar lärosätet de anställda om vilka bisysslor som är otillåtna?
2. Hur lämnar de anställda de uppgifter som behövs för att lärosätet ska kunna bedöma deras bisysslor? Hur ofta ska de anställda lämna sådana uppgifter? Bifoga eventuella styrdokument beslutade av lärosätet.
3. Bifoga en lista över anställda med efternamn som börjar på bokstäverna A-F.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet kommer granska lärosätets information till de anställda och lärosätets system för inhämtande och dokumentation av bisysslor. Vidare har ämbetet uppgett att ett antal anställda kommer att väljas ut för att granska om de har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Stickprov

UKÄ har valt ut 20 anställda från listan och bitt lärosätet att redogöra för om den anställda har lämnat uppgifter om bisyssla samt om lärosätet har bedömt bisysslan. Lärosätet har även ombetts att bifoga eventuell dokumentation av uppgifterna och bedömningen.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat följande dokument.

- *Föreskrifter om bisysslor för anställda vid Stockholms universitet* (giltig från och med den 25 februari 2016 och tillsvdare, dnr SU FV-1.1.2-0592-16).
- *Stockholms universitets föreskrifter om anställdas bisysslor* (beslutade den 25 februari 2016, dnr SU FV-1.1.2-0592-16).
- *Information avseende bisysslor vid Stockholms universitet.*

Universitetet har uppgett följande. Rektor har beslutat om föreskrifter om bisysslor. Utöver föreskrifterna finns en beskrivande text med information om anställdas bisysslor som utgör en fördjupning i ämnet och innehåller mer detaljerade resonemang samt redogörelser för praxis

på området. I den beskrivande informationen anges vilka bisysslor som är otillåtna. Enligt reglerna ska anställda vid Stockholms universitet intyga i personalsystemet Primula att de tagit del av föreskrifterna.

Anställda vid Stockholms universitet anmäler själva bisysslor i Primula från och med den 1 april 2016. Universitetslärare ska göra detta fort-löpande och på eget initiativ. Utöver detta skickar prefekten eller motsvarande ut en påminnelse om att anmäla bisyssla till alla lärare två gånger per år. Information om att frågan om bisyssla är lämplig att ta upp i de årliga utvecklingssamtalen har också kommunicerats. Andra anställda är endast skyldiga att redovisa bisysslor i Primula om arbetsgivaren begär det. Stockholms universitet har även tagit fram en lathund för bisysslerapport samt en särskild anmälningsblankett för bisyssla.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Information om otillåtna bisysslor

UKÄ konstaterar att Stockholms universitet genom dokumentet *Stockholms universitets föreskrifter om anställdas bisysslor* översiktligt redogör för vilka kategorier av bisysslor som är otillåtna. Av reglerna (avsnitt 13. *Ytterligare information*) framgår också att mer utförlig information om regleringen av bisysslor och universitetets syn på dessa finns i dokumentet *Information avseende anställdas bisysslor vid Stockholms universitet*. I det sistnämnda dokumentet utvecklas innebörden av lärosätets föreskrifter vidare och det ges mer konkreta exempel på vilka bisysslor som normalt är tillåtna respektive otillåtna.

UKÄ noterar att enligt *Stockholms universitets föreskrifter om anställdas bisysslor* (avsnitt 10. *Arbetsgivarens information om bisysslor*) ska närmaste chef i samband med att en arbetstagare anställs upplysa den nyanställda om innebörden av gällande föreskrifter och riktlinjer om bisysslor. Av samma avsnitt framgår också att närmaste chef även fortlöpande ska uppmärksamma de anställda på deras skyldigheter i utövandet av bisysslor och om deras möjligheter att få besked från universitetet i dessa frågor.

Vidare noterar ämbetet att Stockholms universitet har uppgett att anställda vid lärosätet enligt reglerna ska intyga i personalsystemet Primula att de har tagit del av föreskrifterna. UKÄ noterar att detta också framgår av avsnitt 12. *Handläggning och beslut i frågor om bisysslor* i reglerna.

UKÄ konstaterar att Stockholms universitet har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda

ska informeras om otillåtna bisysslor. Lärosätet har också ett system för att se till att de anställda har tagit del av regler om otillåtna bisysslor.

UKÄ bedömer sammantaget att Stockholms universitet har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor enligt 4 kap. 14 § HF och 7 a § LOA.

Inhämtande och dokumentation om bisysslor

UKÄ konstaterar att det av *Stockholms universitets föreskrifter om anställdas bisysslor* (avsnitt 12. *Handläggning och beslut i frågor om bisysslor*) framgår att innehav av bisyssla redovisas i ett särskilt formulär i Primula.

UKÄ noterar att lärare enligt *Stockholms universitets föreskrifter om anställdas bisysslor* (avsnitt 3. *Lärares skyldighet att anmäla ämnesanknutna bisysslor*) fortlöpande och på eget initiativ ska redovisa sitt innehav av aktuella bisysslor med anknytning till anställningens ämnesområde. Vidare framgår att också lärare som inte har någon bisyssla ska redovisa detta varje år.

Vidare noterar ämbetet att Stockholms universitet har uppgett att prefekten eller motsvarande skickar ut en påminnelse om att anmäla bisyssla till alla lärare två gånger per år. Att detta ska göras framgår dock inte av något av de styrdokument som Stockholms universitet har lämnat in. UKÄ anser att universitetet lämpligen bör dokumentera rutinen i sina regler om bisysslor.

I övrigt ska alla anställda enligt reglerna (avsnitt 4. *Skyldighet att lämna uppgift om bisyssla i annat fall*) redovisa bisysslor när närmaste chef begär det. Chefer ska självant anmäla samtliga bisysslor till sin närmaste chef.

UKÄ konstaterar att Stockholms universitet har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor enligt 3 kap. 7 § HL.

Stickprov

UKÄ har granskat om ett urval av anställda lärare vid Stockholms universitet har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna. Granskningen har omfattat bisysslaredovisningarna för år 2019.

Av stickproven framgår att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i fem fall (löpnr. 321, 460, 844, 1251 och 1312). I ett annat fall (löpnr. 1613) har angetts att bisysslan är anmäld och väl känd av ledningen, dock inte genom anmälan i personal- och lönesystemet. UKÄ utgår från att

Stockholms universitet vidtar nödvändiga åtgärder för att se till att reglerna om dokumentation av bisysslor följs.

UKÄ konstaterar att den anställda i ett fall (löpnr. 1500) har beskrivit bisysslan genom att ange "Föreläsningar". UKÄ ifrågasätter om det i detta fall funnits ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma den aktuella bisysslan. UKÄ utgår från att universitetet framöver säkerställer att det finns ett tillräckligt underlag för bedömning av bisysslor.

I ytterligare två fall har bisyssloredovisningar inte heller lämnats för 2019 på grund av att de aktuella personerna anställdes den 1 januari 2020. UKÄ har inga kommentarer till detta.

I övriga stickprov har uppgifter om bisysslor lämnats och Stockholms universitet har bedömt bisysslorna i de fall den anställda har uppgett att han eller hon haft en bisyssla.

Oredlighet i forskning

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 a § högskolelagen (1992:1434), HL, ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas i lärosätenas verksamhet.

Från och med den 1 januari 2020 gäller lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Av 2 § framgår bland annat att statliga universitet och högskolor som bedriver forskning omfattas av lagen (forskningshuvudmän). Vidare framgår att med oredlighet i forskning avses en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Det anges att forskningshuvudmannen har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed (5 §). Av lagen framgår att ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen (se 11 §).

Av lagen framgår vidare att frågor om oredlighet i forskning prövas av en särskild nämnd (7 §) och att forskningshuvudmän ska överlämna handlingar för prövning till denna nämnd om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit i verksamheten (6 §).

Forskningshuvudmannen har en återrapporteringskyldighet till nämnden, bland annat när nämnden beslutat att det förekommit oredlighet i forskning (13 §). I sådana fall ska forskningshuvudmannen även informera forskningsfinansiärer, vetenskapliga tidskrifter m.fl. om beslutet (14 §).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för om lärosätet har beslutat om styrdokument för hanteringen av ärenden om allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed.

Stickprov

Eftersom lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning trädde i kraft den 1 januari 2020 granskar UKÄ inte lärosätets handläggning av ärenden om avvikelser från god forskningssed.

Lärosätets svar

Stockholms universitet har bifogat dokumenten *Handläggningsordning för hantering av misstanke om avvikelse från god forskningssed* (giltig från och med den 1 januari 2020, dnr SU FV-1.2.1-4382-19) och *Arbetsordning för Rådet för god forskningssed* (giltig från och med den 1 januari 2020 och tillsvidare, dnr SU FV-1.2.1-4384-19). Lärosätet har uppgett i huvudsak följande. Stockholms universitet har beslutat om två styrdokument för hanteringen av ärenden rörande misstankar om avvikelser från god forskningssed. Ordningen för prövning vid universitetet har anpassats efter den nya regleringen och kommer att revideras löpande i takt med att praxis på området utvecklas. I nuläget motsvarar den dock i stort sett den ordning som gällde innan den nya regleringen trädde i kraft, med vissa kompletteringar avseende bland annat studentrepresentation i samband med utredningar som rör doktorander och ansvar för stöd och skydd i samband med hanteringen.

Ordningen för överlämnande, rapportering, och samverkan med nämnden, samt vidtagande av åtgärder med anledning av nämndens beslut, utgår från relevanta bestämmelser i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt högskoleförordningen (1993:100). I takt med att formerna för dessa processer fastställs mer i detalj kan styrdokumentet komma att kompletteras i denna del.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätets hantering av ärenden om oredlighet i forskning

UKÄ konstaterar att universitetet genom de styrdokument lärosätet lämnat in har regler som fastställer hur allvarliga avvikelser från god forskningssed respektive andra avvikelser från god forskningssed ska handläggas.

UKÄ bedömer att reglerna stämmer överens med lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt högskoleförordningen. Ämbetet noterar dock att den aktuella handläggningsordningen inte anger vem eller vilka som är ansvariga för återrapportering enligt 13 § respektive underrättelser enligt 14 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. UKÄ anser att universitetet lämpligen bör klargöra detta i handläggningsordningen.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

